

לקוטי תורה • פרשת נשא • מאמר 6

ביאור ע"פ כה תברכו כו'

"כה תברכו" וכו' (במדבר ו':כ"ג)

שלושת הפסוקים של ברכת כהנים מבטאים שלוש בחינות של אתערותא דלעילא: ברכה שנותנת לאדם כוח לעבודתו, מייך דוכרין הנענים למייך נוקבין שלו, וברכה שמקורה למעלה מקו המדה, שבזכותה גם שיעור קטן, כזית, מקבל את הברכה בשלמות כמו שיעור גדול. לכן הי' נושא פנים" לישאל; והשלום, שנוצר על ידי לימוד התורה, הוא הכלי שמחזיק את הברכה הזאת.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/6

הנקודה

שלושת הפסוקים של ברכת כהנים מבטאים שלוש בחינות של אתערותא דלעילא: ברכה שנותנת לאדם כוח לעבודתו, מיין דוכרין הנענים למיין נוקבין שלו, וברכה שמקורה למעלה מקו המדה, שבזכותה גם שיעור קטן, כזית, מקבל את הברכה בשלמות כמו שיעור גדול. לכן ה' "נושא פנים" לישראל; והשלום, שנוצר על ידי לימוד התורה, הוא הכלי שמחזיק את הברכה הזאת.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

אדם, השייך לעולם התיקון, גילה את שמות הנבראים שמקורם בתוהו, ובכך העלה אותם. מאז החטא, אנו מעלים אותם על ידי אכילה עם ברכות, והנפש האלקית, שנזרעה בגוף, מעלה בתפילה היומיומית את ניצוצות המזון שלה כמיין נוקבין. "יברכך הוי"י" היא האתערותא דלעילא שנותנת כוח לעבודה זו; "יאר הוי" פניו אליך" הם מיין דוכרין מחכמה, הנענים לה ומשלימים אותה, כפי שברכת המזון ממשיכה מוחין לנוקבא. כל מידה נובעת מקו המדה, מגבורת עתיק שבתוך חכמה סתימאה: מכוחו, מי שאכל פחות מכדי שביעה אינו ממשיך שפע, והתורה מחייבת ברכת המזון רק לאחר שביעה. "ישא הוי" פניו אליך" מעלה את חכמה אל אור אין סוף, שבו העליון והתחתון שווים, ולכן הברכה נמשכת אפילו על כזית. הזית הוא היו"ד, נקודה שמכילה הרבה, ובכל זאת השפע עובר דרך קו המדה. ולבסוף, "וישם לך שלום": השלום, שנוצר על ידי התורה באמצעות דעת, ששורשה למעלה מחכמה סתימאה, הוא הכלי לברכה.

מבנה

1	שמותיו של אדם והעלאת המזון	11-3	שמו של נברא הוא האותיות המחיות אותו, ולכן כשאדם נתן שמות לנבראים הוא גילה אותן והמשיך בהם את הביטול של עולם התיקון, בנבראים שמקורם בתוהו. מאז החטא אנו מעלים אותם באכילה עם ברכות, והנפש האלקית מעלה את ניצוצות המזון בתפילה היומיומית, במסירות נפש, כמיין נוקבין.
2	שני הפסוקים הראשונים: אתערותא דלעילא ומיין דוכרין	11-5	"יברכך הוי"י" היא האתערותא דלעילא שנותנת כוח לעבודה; "יאר הוי" פניו אליך" הם מיין דוכרין, שמקורם בחכמה, ומשלימים את בירור הניצוצות. בעבודת האדם, התפילה היא הכיסופים, ואילו התורה והמצוות הן ההתגלות; ברכת המזון ממשיכה מוחין לנוקבא: שלוש ברכות מדאורייתא וברכה רביעית מדברי חכמים.
3	הפסוק השלישי וקו המדה	11-9	"ישא הוי" פניו אליך" מעלה את המים המתחברים למקור נעלה יותר. כדי להסביר את דברי הגמרא "וכי לא אשא פנים לישראל", המאמר מציג את קו המדה — גבורת עתיק שבחכמה סתימאה — המעניק מידה מדויקת לכל שפע, לכל בירור ולכל דין מדיני המצוות.
4	מדוע אכילה פחות מכדי שביעה אינה ממשיכה שפע	11-10	אכילה בשיעור שפחות מכדי שביעה מעלה מעט מדי ניצוצות מכדי ליצור כלי למיין דוכרין, כי הברכה אינה שורה במקום ריק; לכן מדאורייתא אין חיוב ברכת המזון על אכילה שפחותה מכדי שביעה.

הפנים הן חכמה; נשיאתן מעלה אותה לכתר הפנימי ולעצמות אור אין סוף, שלגביו אצילות ועשיה שווים, ולכן השפע נמשך אפילו על כזית. ישראל, כמלכות הקשורה לכתר, יכולים להמשיך משם; אולם גם שפע זה צריך לעבור דרך קו המדה, ולכן קבעו חכמים שיעור מינימום.

הזית הוא היו"ד שבשם הוי": תמציתי אך שלם, כמו המשנה וכמו השמן, שמרכז בתוכו את הכול. כדי לעורר אותו על האדם לצמצם את עצמו, שהרי הזית נותן שמן רק כשסוחטים אותו; אז נמשכים אורות הפנים למטה דרך יסוד.

שני ההסברים — שהשפע העליון הוא למעלה מקו המדה ושהוא עובר דרכו — מתיישרים זה עם זה: מקורו למעלה, אך הוא עובר דרך הקו, כפי שברכת יעקב עברה דרך יצחק. כך גם היציאה ממצרים דילגה על החשבון, מארבע מאות שנה למאתיים ועשר, אך בכל זאת נשאר בה חשבון מסוים; המעט נחשב במקום הרב.

שלושת הפסוקים הם שלוש בחינות של אתערותא דלעילא: זו הקודמת לעבודת האדם, זו הנענית לה, וזו הנעלית ממנה לגמרי — "ואני אברכם", הברכה שבסיום.

"וישם לך שלום": השלום, שנוצר באמצעות לימוד התורה, הוא הכלי שמחזיק את הברכה העליונה. השלום מחבר הפכים באמצעות דעת — למעלה, בין חכמה לבינה, ולמטה, בין אצילות לעולמות התחתונים; ודעת מושרשת למעלה מחכמה סתימאה. לכן ברכת "ואני אברכם" נמשכת מאין, כתר.

הברכה שבתחילה נותנת כוח לעליית המלכות כאור חוזר עד לכתר; הברכה שבסוף יורדת מן הכתר כאור ישר. לכן אין שיעור מינימום לברכה שלפני האכילה, ואילו לברכה שלאחר האכילה יש שיעור כזה; וישראל ממשיכים אותה אפילו על כזית.

היו"ד יו"ד
האות הראשונה בשם הוי", נקודה אחת המכילה הרבה, כמו הזית וכמו השמן. משום כך גם כזית יכול להכיל את הברכה הגדולה.

אין ויש אין ויש
"אין" ו"יש": למעלה, חכמה ובינה; ולמטה, אצילות והעולמות התחתונים. השלום הוא חיבורם באמצעות דעת, ובמילה "אני" שבפסוק "ואני אברכם" נמצאות אותיות "אין", כתר.

שלום שלום
הגורם המחבר הפכים באמצעות דעת; הוא הכלי שמחזיק את הברכה שלמעלה מקו המדה, והוא נוצר באמצעות לימוד התורה.

מיין נוקבין ומיין דוכרין מיין נוקבין ומיין דוכרין
ההעלאה מלמטה, באמצעות התפילה ובירור המזון, והשפע הנענה לה מלמעלה, באמצעות התורה והמצוות. הבירור מושלם רק כאשר המיין דוכרין יורדים על המיין נוקבין.

קו המדה קו המדה
בוצינא דקרדינותא, גבורת עתיק המלוכשת בחכמה סתימאה. היא מעניקה מידה וגבול מדויקים לכל המשכת אור, לכל בירור ולכל דין מדיני המצוות.

חכמה סתימאה חכמה סתימאה
החכמה שבכתר, שורש החכמה העליונה וקו המדה. "נשיאת פנים" מעלה את החכמה למעלה ממנה, אל הכתר הפנימי ואור אין סוף.

שלוש בחינות של אתערותא דלעילא ג' מדריגות באתערותא דלעילא
אתערותא דלעילא שמעוררת את עבודת האדם, זו הנענית לה, וזו שמצד עצמה נעלית ממנה; הן שלושת הפסוקים של ברכת כהנים.

קטע 1 • 11-3

שמותיו של אדם והעלאת המזון

1 ביאור ע"פ כה תברכו^{1,2} כו'

ביאור על הפסוק "כה תברכו" וכו'

הכותרת מציינת את הפסוק שהמאמר מבאר: "כה תברכו את בני ישראל" (במדבר ו, כג), הוראת ה' לכוהנים הפותחת את ברכת הכוהנים. בהמשך המאמר מתבארים שלושת פסוקי הברכה: "יברכך הוי'", "יאר הוי' פניו" ו"ישא הוי' פניו".

2 הנה ענין ויקרא האדם שמות³ לכאורה אינו מובן לפמ"ש [לפי מה שכתוב] בסש"ב [בספר של בינונים] חלק ב' שהשם אשר יקראו לו הוא הצירוף המחיה אותו הנמשך מעשרה מאמרות ועמ"ש מענין זה בד"ה את שבתותי תשמרו.^{4,5}

כעת, עניין "ויקרא האדם שמות" אינו מובן לכאורה, לפי מה שכתוב בספר של בינונים (תניא), חלק ב': שהשם שבו נקרא [דבר] הוא צירוף [אותיות] שמחיה אותו, ונמשך מעשרה מאמרות. וראו מה שכתוב בעניין זה במאמר המתחיל "את שבתותי תשמרו".

המאמר פותח בשאלה על הפסוק "ויקרא האדם שמות לכל הבהמה" (בראשית ב, כ). בחלק ב' של התניא מוסבר ששמו העברי של נברא הוא צירוף אותיות, הנמשך מעשרה מאמרות שבהם נברא העולם, והוא המחיה אותו. אם כן, שם אינו רק תווית שאדם יכול להמציא; כאן מופנים גם לדברים שנכתבו בעניין זה במאמר על "את שבתותי תשמרו".

וא"כ הרי כבר היו להם השמות קודם בריאת האדם שהרי האדם נברא באחרונה אחר יצירת דצ"ח [דומם צומח חי] וכמאמר ואפילו יתוש קדמך.⁶

אם כן, כבר היו להם שמות לפני בריאת האדם, שהרי האדם נברא אחרון, לאחר יצירת הדומם, הצומח והחי, וכמאמר: "ואפילו יתוש קדמך".

זו הקושיה: אם השם הוא כוח החיים של הנברא, לכל נברא כבר היה שם מרגע שנוצר, והאדם נברא אחרון, אחרי כל הנבראים שבדומם, בצומח ובחי. התלמוד מביע את אותה נקודה באומרו ש"אפילו יתוש קדמך" בסדר הבריאה.

אבל הענין הוא כמש"כ [כמה שכתוב] שהוא קרא שמותיהן והמשיכן מהעלם אל הגילוי כו' ועי"ז העלה אותם.

אבל העניין הוא כפי שכתוב: שהוא קרא את שמותיהם והמשיך אותם מן ההעלם אל הגילוי וכו', ועל ידי כך העלה אותם.

התשובה היא שאדם לא יצר את השמות, אלא קרא להם: הוא המשיך את כוח החיים הנסתר של כל נברא מן ההעלם אל הגילוי. בגילוי שמותיהם הוא העלה את הנבראים.

3 והיינו כי האדם הוא מעולם התיקון שהוא בבחי' ביטול משא"כ דצי"ח [דומם צומח חי] הם מעולם התהו וע"י קריאת השמות מהעלם אל הגילוי המשיך בהם בחי' הביטול, וכענין חמורו של ר' [רבי] פנחס בן יאיר⁷

כלומר, האדם הוא מעולם התיקון, המתאפיין בביטול, ואילו הדומם, הצומח והחי הם מעולם התהו. באמצעות קריאת השמות, שהוציאה אותם מן ההעלם אל הגילוי, הוא המשיך בהם את כחינת הביטול. וכעין זה היה עניינו של חמורו של רבי פנחס בן יאיר,

האדם שייך לעולם התיקון, שהביטול הוא סימנו, ואילו שאר הבריאה מושרשת בעולם התהו, שאורותיו לא ויתרו זה לזה. בקריאת שמותיהם של הנבראים המשיך בהם אדם את הביטול של עולם התיקון. סיפור הגמרא על חמורו של רבי פנחס בן יאיר הוא דוגמה לכך.

כי היה במדרגת בהמה של ששת ימי בראשית⁸ שתיקנם אדה"ר [אדם הראשון] ע"י שקרא להם שמות וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' עקב בטעמי מצות⁹ ע"ש באריכות [ועמ"ש סד"ה וידבר משה¹⁰ אל ראשי המטות]¹¹

שהרי הוא היה במדרגת בהמה מששת ימי בראשית, שאדם הראשון תיקן אותן כשקרא להן שמות, ככתוב בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת עקב, בטעמי המצוות; עיינו שם בהרחבה [וראו מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "וידבר משה אל ראשי המטות"].

הגמרא מספרת שהחמור סירב לאכול שעורים שלא הופרשו מהן תרומות ומעשרות. אדמו"ר הזקן מסביר שזה היה בעל חיים שנותר במדרגה שבה היו בעלי החיים בששת ימי בראשית, כאשר אדם תיקן אותם באמצעות קריאת שמותיהם. הוא מפנה ללקוטי תורה של האריז"ל על פרשת עקב, בטעמי המצוות (בהערת קה"ת מזוהה הקטע "כשחותך את הלחם"), וכן לסוף המאמר על פרשת מטות, "וידבר משה אל ראשי המטות".

ואמנם עכשיו אנו צריכין לברכם והיינו לפי שע"י החטא ירדו כו' ע"ש, ובירור זה הוא ע"י שהאדם אוכל המאכלים מדצי"ח [מדומם צומח חי] ומברך עליהם

אולם עכשיו אנו צריכים לברך אותם, והיינו מפני שעל ידי החטא הם ירדו וכו'; עיינו שם. בירור זה נעשה כשהאדם אוכל מאכלים שמקורם בדומם, בצומח ובחי, ומברך עליהם

לאחר חטאו של אדם הראשון נפלו הנבראים ממדרגתם, ולכן כעת הם זקוקים לברכותינו כדי להעלותם מחדש. העלאה זו היא בירור: האדם אוכל מזון שמקורו בדומם, בצומח ובחי, ומברך עליו.

בתחלה ובסוף שע"י הם מתעלים ונכללים בבחינת אדם ועמ"ש מזה באריכות בביאור ע"פ והניף הכהן אותם¹² על לחם הביכורים¹³

בתחילה ובסוף; ועל ידי כך הם מתעלים ונכללים בבחינת אדם. וראו בהרחבה ביאור לכך במאמר על הפסוק "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים".

באמצעות הברכה שלפני האכילה והברכה שלאחריה, המזון מתעלה ונעשה חלק מן האדם, ונכלל בבחינת אדם. הטקסט מפנה לדיון המפורט יותר במאמר לפרשת אמור על הפסוק "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים".

וזהו וזרעתי את בית ישראל¹⁴ אור זרוע¹⁵ היא הנפש האלקית ממ"ה [משם מ"ה] דתיקון שנתלבשה בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] להעלות ולברר הרפ"ח ניצוצין כו' ע"י שמתפלל אח"כ אחד ואהבת בכח מה שאוכל ושותה

וזהו "וזרעתי את בית ישראל". "אור זרוע" היא הנפש האלקית, שמבחינת מ"ה דתיקון, והתלבשה בגוף ובנפש הבהמית כדי להעלות ולברר את רפ"ח הניצוצות וכו', על ידי כך שאחר כך הוא מתפלל "אחד" ו"ואהבת" בכוח מה שהוא אוכל ושותה.

"וזרעתי את בית ישראל" ו"אור זרוע" מתארים את הנפש האלקית, שמקורה בשם מ"ה שבעולם התיקון. בדומה לזרע, היא נזרעת בגוף ובנפש הבהמית כדי להעלות ולברר את רפ"ח הניצוצות הקדושה שנפלו מעולם התוהו. היא עושה זאת כשהאדם מתפלל לאחר מכן את קריאת שמע, "אחד" ו"ואהבת", בכוח שקיבל ממזונו.

ולכן צריך להתפלל בכל יום כי בכל יום כחות הגוף מתחדשים מחיות המאכלים וצריכים עליי [עליה] בכל יום

לכן צריך להתפלל בכל יום, כי בכל יום כוחות הגוף מתחדשים מכוח החיות שבמאכלים, והם זקוקים לעלייה בכל יום;

בכל יום כוחות הגוף מתחדשים מכוח החיות שבמזון של אותו יום, ולכן בכל יום יש להעלות אותם מחדש. משום כך צריך להתפלל בכל יום.

והיינו ע"י התפלה שהיא העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] במס"נ [במסירות נפש] באחד בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה שנק' סולם^{17, 16} כו' [וכמ"ש במ"א בד"ה המגביהי לשבת¹⁸ כו']

וזה נעשה באמצעות התפילה, שהיא העלאת מ"ן במסירות נפש באמירת "אחד" שבקריאת שמע ובתפילה, הנקראת "סולם" וכו'. [וכמו שכתוב במקום אחר, במאמר המתחיל "המגביהי לשבת" וכו'];

התפילה מעלה אותם כמ"ן, מ"מים נוקבין": העלאה שמקורה מלמטה, הנעשית במסירות נפש כשאומרים "אחד" בקריאת שמע ובתפילה. התפילה נקראת "סולם" משום שלפי פירוש הזוהר לחלום יעקב היא ניצבת בארץ ומגיעה לשמים. ההערה שבסוגריים המרובעים פותחת רשימה של מאמרים נוספים, שהראשון בהם מתחיל במילים "המגביהי לשבת".

ועמ"ש בענין וזרעתי לי בארץ¹⁹ בד"ה ויהי בשלח פרעה^{20, 21} גם בד"ה ששים המה²² מלכות²³ בענין אור זרוע כו'.

וראו מה שכתוב בענין "וזרעתי לי בארץ" במאמר המתחיל "ויהי בשלח פרעה", וכן במאמר המתחיל "ששים המה מלכות" בענין "אור זרוע" וכו'.

ההערה שבסוגריים המרובעים ממשיכה ומפנה לשני מקומות נוספים: עניין הזריעה שבפסוק "וזרעתי לי בארץ" (הושע ב, כה) מבואר במאמר שבתורה אור "ויהי בשלח פרעה", וענין "אור זרוע" נדון במאמר על שיר השירים "ששים המה מלכות".

קטע 2 • 41-5

שני הפסוקים הראשונים: אתערותא דלעילא ומיין דוכרין

4 והנה על זריעה וצמיחה זו נאמר יברכך ה' וישמרך ברכה בראש והיא המשכת הכח אתעדלי"ע [אתערותא דלעילא] להיות האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] בברכה והצלחה כו' כנ"ל.

והנה, על זריעה וצמיחה זו נאמר: "יברכך ה' וישמרך" — ברכה בתחילה. זו היא המשכת הכוח, אתערותא דלעילא, כדי שהאתערותא דלתתא תהיה בברכה ובהצלחה וכו', כנזכר לעיל.

הפסוק הראשון בברכת כהנים, "יברכך ה' וישמרך", הוא ברכה הניתנת בתחילה על זריעה וצמיחה זו. זוהי אתערותא דלעילא: ה' מעניק מראש את הכוח לעבודת האדם, לאתערותא דלתתא שלו, כדי שתצליח.

וענין ברכה שני [שניה] יאר ה' פניו אליך²⁴ היא המשכת מ"ד [מיין דוכרין] שאחר העלאת מ"ן [מיין נוקבין] ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] הנ"ל.

ועניינה של הברכה השנייה, "יאר ה' פניו אליך", הוא המשכת מ"ד, הבאה לאחר העלאת מ"ן והאתערותא דלתתא שנוכרו לעיל.

הפסוק השני, "יאר ה' פניו אליך", הוא מ"ד — "מים זכריים": ההשפעה מלמעלה העונה למ"ן, לעלייה שמלמטה. היא באה לאחר עבודת האדם, ולא לפניו.

כי הנה אע"פ [אף על פי] שהעלאת מ"ן [מיין נוקבין] נק' בשם בירור אמנם עיקר שלימות הבירור אינו אלא לאחר שנמשך המשכת מ"ד [מיין דוכרין] על המ"ן [המיין נוקבין] ומברר המ"ן [המיין נוקבין]

כי הנה, אף שהעלאת מ"ן נקראת "בירור", מכל מקום, עיקר שלמות הבירור הוא רק לאחר שנמשכת המשכת מ"ד על המ"ן ומבררת את המ"ן;

העלאת מ"ן כבר נקראת בירור, אך הבירור מושלם רק כאשר ההשפעה העונה, מ"ד, יורדת עליו ומבררת אותו.

והוא ענין למהוי אחד באחד^{25,26} פי עיי התגלות אחד דיחוי"ע [דיחודא עילאה] באחד דהעלאת מ"ן [מיין נוקבין] יחוי"ת [יחודא תתאה] עייז מתעלה המ"ן [המיין נוקבין] ונכלל ביחוי"ע [ביחודא עילאה] ממש ועמ"ש מזה באריכות בפ' וישב ע"פ והנה אנחנו מאלמים²⁷ אלומים כו'.

וזהו ענין "למהוי אחד באחד". פירושו: על ידי התגלות ה"אחד" של יחודא עילאה בתוך ה"אחד" של העלאת מ"ן, שהיא יחודא תתאה, מתעלה המ"ן ונכלל ביחודא עילאה ממש. ועיינו כמה שנתבאר על כך באריכות בפרשת וישב, על הפסוק "והנה אנחנו מאלמים אלומים" וכו'.

זהו הביטוי שבזוהר, "למהוי אחד באחד". ה"אחד" של יחודא עילאה מתגלה בתוך ה"אחד" של העבודה העולה מלמטה, יחודא תתאה, ועל ידי גילוי זה מתרומם המ"ן ונכלל ביחודא עילאה עצמה. כאן מפנה המאמר לדיון המפורט בפרשת וישב, על חלומי של יוסף על האלומות.

וגם יש לפרש דאחד עילאה מתעלה ע"י עליי [עלייה] המ"ן [המ"ן נוקבין] אחד תתאה שהרי לא נק' אדם

ויש לפרש גם שה"אחד" העליון מתעלה על ידי עליית המ"ן, ה"אחד" התחתון; שהרי אין נקרא אדם

לפי פירוש נוסף, ה"אחד" העליון עצמו מתרומם על ידי עליית המ"ן, ה"אחד" התחתון. הטעם הוא שכפי שמלמד הזוהר, השם "אדם", המתאר את צורת האדם השלמה, שייך רק כשזכר ונקבה יחד.

אלא כללא דדכר ונוק' [ונוקבא] וכמ"ש בזהר נשא (דקמ"ה ב') ובפ' ויקרא (דף ז' ע"ב) איתא וכדין איקרי

אחד²⁸ כו' ולכן נק' כנס"י [כנסת ישראל] תמתי שעושה השלימות וכי הפירושים אמת.

אלא ככללות של זכר ונקבה, וכמו שכתוב בזהר נשא (דקמ"ה ב'); ובפרשת ויקרא (דף ז' ע"ב) נאמר: "וכדין איקרי אחד" וכו'. לכן נקראת כנסת ישראל "תמתי" — היא מביאה לידי שלמות. ושני הפירושים אמת.

לכן ה"אחד" העליון, ה"זכרי", אינו שלם בלי ה"אחד" התחתון, ה"נקבי"; הזוהר אומר שכאשר השניים מתחברים, "אזי נקרא אחד". משום כך נקראת כנסת ישראל "תמתי" — היא מביאה לשלמות שלמעלה. לפי אדמו"ר הזקן, שני הפירושים אמת.

והנה בעבודת ה' יובן זה הענין ג"כ כי העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] בתפלה במס"נ [במסירות נפש] הוא ענין התשוקה שיהיה גילוי אלקות אבל עדיין אין כאן הגילוי בפ"מ [בפועל ממש] רק שחפץ ומשתוקק לזה הגילוי.

והנה, אפשר להבין עניין זה גם בעבודת ה': העלאת מ"ן שבתפילה, מתוך מסירות נפש, היא התשוקה שתהיה התגלות אלקות; אך עדיין אין כאן התגלות בפועל, אלא רק רצון ותשוקה להתגלות זו.

בעבודתו של האדם, העלאת מ"ן בתפילה מתוך מסירות נפש היא הגעגוע להתגלות אלקות. בשעת התפילה ההתגלות עדיין אינה נוכחת בפועל; יש רק רצון וכמיהה אליה.

אמנם המשכת מ"ד [מ"ד דוכרין] הוא מה שנמשך בחי' זה הגילוי והיינו ע"י תורה ומצות כו' וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים²⁹. (בפ' בראשית).

אולם המשכת מ"ד היא המשכת בחינת הגילוי הזה, והיא נעשית על ידי תורה ומצוות וכו', וכמו שנתבאר במקום אחר בביאור על הפסוק "כי כאשר השמים החדשים" (בפרשת בראשית).

מ"ד היא הגילוי עצמו היורד מלמעלה, והוא נמשך על ידי תורה ומצוות. המאמר מפנה לביאור על הפסוק "כי כאשר השמים החדשים" (ישעיהו ס"ו, כ"ב), בפרשת בראשית.

וזהו ענין ברכת המזון וברכת את³⁰ כו' את דייקא³¹ כמ"ש בזהר (ויגש דר"ח א') והיא בחי' מלי שנק' את

וזהו עניינה של ברכת המזון: "ואכלת ושבעת וברכת את..." וכו' — "את" דווקא, כמו שכתוב בזהר (ויגש, דף ר"ח ע"א); "את" היא בחינת מלכות, שנקראת "את".

ברכת המזון שייכת לשלב השני הזה — ההמשכה מלמעלה שבאה לאחר האכילה. הזוהר מתעכב על המילה "את" בפסוק "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך", והמאמר מסביר ש"את" הוא כינוי למלכות.

והיינו כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] סוף שער השבת דד' ברכות דבהמ"ז [דברכת המזון] הם נגד ד' מוחין דנוק' [דנוקבא] חו"ב [חכמה ובינה] חו"ג [חסד וגבורה] והיינו שממשיכים לה המוחין מאור א"ס ב"ה והוא ענין ההמשכה שאחר העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין].

וזהו כמו שכתוב בפרי עץ חיים, בסוף שער השבת, שארבע הברכות של ברכת המזון הן כנגד ארבעת המוחין של נוקבא: חכמה ובינה, חסד וגבורה. כלומר, המוחין נמשכים אליה מאור אין סוף ברוך הוא; וזהו ההמשכה שבאה לאחר העלאת מ"ן.

בפרי עץ חיים (בסוף שער השבת) נאמר שארבע הברכות של ברכת המזון הן כנגד ארבעת המוחין של נוקבא: חכמה, בינה, חסד וגבורה. באמצעות הברכות נמשכים אליה מוחין מאור אין סוף, וזהו ההמשכה מלמעלה שבאה לאחר העלאת מ"ן.

ע"כ מדאורייתא הם שלש ברכות כי עיקרם הם ג' מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] אלא שמוח הדעת נחלק לבי מוחין ה"ח [ה' חסדים] וה"ג [וחמש גבורות] ונק' תרין עטרין עטרא דחסד ועטרא דגבורה³² (באדר"ז) [באדרא זוטא] דרצ"א ע"א ודרצ"ב סע"ב [סוף עמוד ב]).

לכן, מן התורה יש שלוש ברכות, כי עיקרן הוא שלושת המוחין — חכמה, בינה ודעת. אלא שמוח הדעת מתחלק לשני מוחין: חמישה חסדים וחמש גבורות, והם נקראים "תרין עטרין" — עטרת החסד ועטרת הגבורה (באידרא זוטא, דף רצ"א ע"א, ובסוף דף רצ"ב ע"ב).

זו הסיבה שהתורה מחייבת שלוש ברכות: ביסוד הדברים יש שלושה מוחין — חכמה, בינה ודעת. אולם הדעת מתחלקת לשניים: חמישה חסדים וחמש גבורות, שהאידרא זוטא מכנה "שתי עטרות, עטרת החסד ועטרת הגבורה".

והנה עיקר התפשטות הגבורות הוא לנוק' [לנוקבא] דז"א וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] בכמה דוכתי וע"ש שער כ"ה בכללים של חו"ג [חסד וגבורה] אות י"ז.

והנה, עיקר התפשטות הגבורות הוא לנוקבא דז"א, כמו שכתוב בעץ חיים בכמה מקומות; ועיינו שם, בשער כ"ה, בכללים של חסד וגבורה, סעיף י"ז.

הגבורות מתפשטות בעיקר לנוקבא, המקבילה הנשית של ז"א, כפי שמלמד עץ חיים בכמה מקומות. המאמר מפנה שם לשער כ"ה, בכללים של חסד וגבורה, סעיף י"ז.

ולכן מדאורייתא שהוא ז"א תשב"כ [תורה שבכתב] א"צ [אין צריך / אינו צריך] רק שלש ברכות המשכת ג' מוחין, אמנם מדרכנן תשבע"פ [תורה שבעל פה] מלי קרינן לה^{33,34} תיקנו ברכה רביעית התגלות עטרא דגבורה בנוק' [בנוקבא] כו'

ולכן, מן התורה, שהיא ז"א — תורה שבכתב — די בשלוש ברכות, הממשיכות את שלושת המוחין. ואולם מדרכנן, כלומר תורה שבעל פה, שעליה אומרים "מלכות קרינן לה", תיקנו ברכה רביעית, כדי לגלות את עטרת הגבורה בנוקבא וכו'.

דין התורה מקביל לז"א ולתורה שבכתב, ולכן די בו בשלוש ברכות, הממשיכות את שלושת המוחין. דין חכמים הוא תורה שבעל פה, שתיקוני הזוהר מכנה מלכות; והם הוסיפו ברכה רביעית, המגלה את עטרת הגבורה בתוך נוקבא.

[וע' בזהר ואתחנן דרס"ב א' ותנינן ג' מוחי אינון כו' אשתכחו ד' מוחין כו' ומתפשטין בכולא,³⁵ ושם

[ועיינו בזוהר, ואתחנן, דף רס"ב ע"א: "ותנינן, ג' מוחי אינון... אשתכחו ד' מוחין... ומתפשטין בכולא"; ושם,

ההוספה שבסוגריים מביאה מקורות נוספים. בזוהר על ואתחנן מדובר בשלושה מוחין הטמונים בראשו של ז"א, שנעשים ארבעה, וארבעתם מתפשטים בכל הגוף; הדברים נקשרים לארבעת בתי התפילין של הראש.

עמוד ב' מענין שי"ן של ג' ראשין ושל ד' ראשין כו', ועמ"ש מענין התחלקות הדעת לחו"ג [לחסד וגבורה] כביאור ע"פ זכור את³⁶ אשר עשה לך עמלק כו'

בעמוד ב', בענין השי"ן בעלת שלושת הראשים והשי"ן בעלת ארבעת הראשים וכו'. ועיינו במה שנכתב על חלוקת הדעת לחסד ולגבורה כביאור על הפסוק "זכור את אשר עשה לך עמלק" וכו'.

בעמוד הבא הזוהר מדבר על האות שי"ן בעלת שלושה ראשים ועל זו בעלת ארבעת הראשים — שתי אותיות השי"ן שבתפילין של ראש. חלוקת הדעת לחסד ולגבורה מוסברת גם במאמר על "זכור את אשר עשה לך עמלק".

ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] נז' [נזכר] מזה בכמה דוכתי גבי ד' כוסות בשער חג המצות ספ"ג [סוף פרק ג'] ועיי' כענין ג' מצות ובשער יו"ד פ"ו גבי ברכת כהנים ובשער התפילין].^{37,38,39}

ובפרי עץ חיים הדבר נזכר בכמה מקומות: בענין ארבע הכוסות, בשער חג המצות, בסוף פרק ג'; ועיינו שם בענין שלוש המצות; וכן בשער יו"ד, פרק ו', בענין ברכת כהנים, ובשער התפילין.]

פרי עץ חיים מזכיר זאת בכמה מקומות: בענין ארבע הכוסות ושלוש המצות של הסדר (שער חג המצות, סוף פרק ג'), בשער יו"ד, פרק ו', בענין ברכת כהנים, ובשער התפילין. אותו דפוס של שלוש וארבע מופיע במצות ובכוסות וגם באותיות השי"ן שבתפילין.

5 והנה שרש כל המייד [המייד דוכרין] הוא בא ונמשך בז"א מאור אבא כי בחכמה דייקא אתברירו ומז"א נמשך לנוק' [לנוקבא] לברר המייד [המייד נוקבין]

והנה, שורש כל המים דכורין נמשך ונכנס בז"א מאור אבא, שהרי דווקא בחכמה הם מתבררים; ומז"א הוא נמשך לנוקבא, כדי לברר את המים נוקבין.

שורש המים דכורין הוא באבא, שהוא חכמה: משם הם נמשכים לז"א, שכן דווקא באמצעות חכמה הדברים מתבררים. מז"א השפע נמשך לנוקבא ומברר את המים נוקבין שלה.

וזהו ענין יאר ה' פניו אליך⁴⁰ שהוא בחי' חכמה כי חכמת אדם תאיר פניו⁴¹ כו':

וזהו ענינו של "יאר ה' פניו אליך", שהוא בחינת חכמה, שכן "חכמת אדם תאיר פניו" וכו'.

לכן בברכת המים דכורין נאמר שפני ה' מאירים: אור הפנים הוא חכמה, ככתוב: "חכמת אדם תאיר פניו".

קטע 3 • 611-9

הפסוק השלישי וקו המדה

6 ב וענין ישא ה' פניו היינו אחר שנתחברו המייד [המייד נוקבין] ומייד [ומייד דוכרין] ישאם ויגביהם לבחי' מקור הגבוה משניהם וכמ"ש ברע"מ [ברע"א מהימנא] פ' פנחס דר"יח ע"כ שהוא כענין ישאם על אברתו^{42,43} כו' ועמ"ש בענין ישאם על אברתו בד"ה כנשר יעיר.⁴⁴

2. וענין "ישא ה' פניו" הוא, שלאחר שהמייד והמייד התחברו, הוא נושא אותם ומגביה אותם לבחינה של מקור הגבוה משניהם, וכמו שכתוב ברע"א מהימנא, פרשת פנחס, דף רל"ח ע"ב, שזה דומה ל"ישאם על אברתו" וכו'. וראו מה שכתוב בענין "ישאם על אברתו" במאמר המתחיל "כנשר יעיר".

סעיף 2 עובר לפסוק השלישי, "ישא ה' פניו". לאחר שהמייד והמייד התחברו, ה' נושא את שניהם למקור הגבוה מכל אחד מהם. הרע"א מהימנא קושר את ה"נשיאה" הזו לפסוק "ישאם על אברתו", שנאמר על הנשר, והטקסט מפנה לדיון בפסוק זה במאמר "כנשר יעיר".

7 והנה על ענין זה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ואיך לא אשא פנים⁴⁵ לישראל שכתבתי בתורה ואכלת ושבעת וברכת כו' והם מדקדקים על עצמן עד כזית ועד כביצה.

והנה, בענין זה אמרו חז"ל: "וכי איך לא אשא פנים לישראל? הרי כתבתי בתורה: 'ואכלת ושבעת וברכת' וכו', והם מדקדקים עם עצמם עד כזית ועד כביצה".

הפסוק השלישי בברכת הכהנים עומד במרכזו של דיון תלמודי. המלאכים המשרתים שאלו כיצד ה' נושא פנים לישראל, בשעה שהתורה אומרת שאינו נושא פנים, והוא השיב: כתבתי שעליהם לברך לאחר שיאכלו וישבעו, ובכל זאת הם מדקדקים עם עצמם ומברכים אפילו כשאכלו כזית או כביצה.

ויש להקדים ענין קו המדה בוצינא דקרדוניתא^{46,47} והוא בחי' חכמה סתימאה שבה מלובש גבורה דע"י [דעתיק יומין] וה"ג [וחמש גבורות] אלו הם בחי' קו המדה מי מדד^{48,49} כו'

יש להקדים ולבאר את עניין קו המדה, בוצינא דקרדינותא ("הנר האפל"). זוהי בחינת חכמה סתימאה, שבה מלובשת גבורה דעתיק יומין; וחמש גבורות אלה הן בחינת קו המדה, "מי מדד" וכו',

כדי לבאר זאת, אדמו"ר הזקן מקדים ומציג את עניין קו המדה, שהזוהר מכנה בוצינא דקרדינותא, "הנר האפל". זוהי החכמה הסתומה, שבה מלובשת גבורה דעתיק יומין, וחמש גבורות אלה הן כוח המדידה, ככתוב: "מי מדד בשעלו מים".

הנותן קצבה ומדה לכל המשכות האורות והכלים, שבחי' החכמה הוא בחי' שמצמצם הדבר שיהיה כך וכך כמו שחייבה חכמתו.

הנותן גבול ומידה לכל המשכות האורות והכלים. בחינת חכמה היא הכוח המצמצם דבר, כך שיהיה כך וכך, כפי שחכמתו חייבה.

כוח זה קובע את הגבול והמידה של כל המשכה של אור ושל כל כלי. במובן זה, חכמה היא כוח של צמצום: היא מגדירה דבר כך שיהיה בדיוק באופן זה, כפי שהחכמה מחייבת, ולא אחרת.

[ועמ"ש מזה בביאור ענין מזוזה מימין⁵⁰ וני"ח משמאל⁵¹ בפי מקץ ועמ"ש בביאור ענין בשעה שהקדימו⁵² ישראל נעשה⁵³ ובביאור ע"פ לכבתני⁵⁴ בפי שמונה ועשרים אמה ועיין בזה פקודי דר"ג ע"א⁵⁵ ובוזהר בראשית ד"ח ע"ב.^{56,57}

[ועיינו במה שנכתב על כך בביאור עניין "מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל" בפרשת מקץ; וכן במה שנכתב בביאור עניין "בשעה שהקדימו ישראל נעשה", ובביאור הפסוק "לִכְבֹּתְנִי", בפירוש "שמונה ועשרים אמה"; ועיינו בזה פקודי, דף רל"ג ע"א, ובוזהר בראשית, דף י"ח ע"ב.]

ההערה שבסוגריים מפנה למקומות נוספים העוסקים בקו המדה: הביאור על "מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל" בפרשת מקץ; המאמר על "בשעה שהקדימו ישראל נעשה" לפני "נשמע"; הביאור על עשרים ושמונה אמה במאמר "לִכְבֹּתְנִי"; ושני מקומות בזהר.

8 וכן מבחי' קו המדה נמשך הקצבה לכל הבירורים דמ"ן [דמיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] כמה יתברר כו' וכמ"ש במ"א על מאמר הרע"מ [הרע"א מהימנא] ר"פ כי תשא⁵⁸ אכנא למשקל בה דא⁵⁹ יי כו' ע"ש.

וכך גם מן הבחינה של קו המידה נמשכת הקצבה לכל הבירורים של מים נוקבין ומים דכורין — כמה יתברר וכו'; וכמו שכתוב במקום אחר על דברי רע"א מהימנא בתחילת פרשת כי תשא: "אבן לשקול בה — זו יי" וכו'; עיינו שם.

קו המידה קובע גם כמה יתברר בכל בירור של מים נוקבין ומים דכורין. רע"א מהימנא, בדיונו במחצית השקל, אומר: "אבן לשקול בה — זו יי". הערת קה"ת מזהה את המקור שאליו מפנים כאן כ"ביאורי הזהר" של אדמו"ר האמצעי.

ועוד נתבאר מזה בפ"י המלות⁶⁰ דברוך שאמר בענין ברוך אומר ועושה ברוך גוזר ומקיים כו' ע"ש.

עניין זה מתבאר עוד בפירוש המילים של "ברוך שאמר", בעניין "ברוך אומר ועושה, ברוך גוזר ומקיים" וכו'; עיינו שם.

העניין מתבאר עוד בפירוש המילים של "ברוך שאמר", ובפרט בביטויים "ברוך אומר ועושה, ברוך גוזר ומקיים". הערת קה"ת מפנה לסידור עם דא"ח.

9 והנה משם נמשך ג"כ פרטי דקדוקי הדינים שבכל מצוה ומצוה כמו אורך הציצית י"ב גודלין^{61,62} והתפילין אצבעיים ומרובעות דוקא,⁶³ והיינו לפי שנמשכו ע"י בחי' גבורה וצמצום דקו המדה.

והנה, משם נמשכים גם פרטי הדקדוקים שבדיני כל מצווה ומצווה, כגון שאורך הציצית הוא שנים-עשר גודלים, והתפילין הן ברוחב שתי אצבעות ודוקא מרובעות. זאת משום שהן נמשכו באמצעות בחינת הגבורה והצמצום שבקו המידה.

קו המידה הוא גם המקור לשיעורים המדויקים שבדיני כל מצווה: חוטי הציצית באורך שנים-עשר גודלים, והתפילין ברוחב שתי אצבעות ובצורה מרובעת דוקא. דיוק זה נובע מהגבורה ומהצמצום שבקו המידה.

ועיין באג"ה [באגרת הקודש] ע"פ חסדי⁶⁴ ה' כי לא תמנו⁶⁵ ועיין לעיל ע"פ ויהי בשלח פרעה^{66,67} בפי' ארוכה מארץ מדה⁶⁸ מפיק ה'

ועיינו באגרת הקודש, על הפסוק "חסדי ה' כי לא תמנו"; וכן לעיל, על הפסוק "ויהי בשלח פרעה", בפירוש "ארוכה מארץ מידה" — בה"א עם מפיק,

הטקסט מפנה לאגרת הקודש, אגרת י', כפי שמצוין בהערת קה"ת, על הפסוק "חסדי ה' כי לא תמנו", וכן למאמר תורה אור "ויהי בשלח פרעה". המאמר מבאר את הפסוק "ארוכה מארץ מידה", שבו המילה "מידה" מסתיימת בה"א עם מפיק, ומשמעותה "המידה שלה" — מידת התורה עצמה.

דהיינו שיש לה מדה כו' והיינו כנ"ל שהיא מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] קו המדה ולכן נקי החכמה דין⁶⁹ לפעמי' [לפעמים] כנודע.

כלומר, שיש לה מידה וכו'. והיינו, כפי שנתבאר לעיל, שהיא מבחינת חכמה סתימאה, קו המידה; ולכן החכמה נקראת לפעמים דין, כידוע.

המפיק מלמד שלתורה יש מידה, אף שהיא ארוכה מאוד, משום שמקורה בחכמה סתימאה, קו המידה. לכן החכמה נקראת לפעמים דין, כפי שמלמד עץ חיים; בהערת קה"ת מצוין שער אבא ואמא, פרק ו'.

קטע 4 • 101

מדוע אכילה פחות מכדי שביעה אינה ממשיכה שפע

10 ואחר הקדמה זו יובן ענין ואיך לא אשא פנים כו' דהנה כתיב ואכלת ושבעת וברכת⁷⁰ משא"כ להיות

המאכל פחות מכשיעור שביעה בגשמיות א"כ ממילא גם ברוחניות שבמאכל

לאחר הקדמה זו יובן עניינם של הדברים "ואיך לא אשא פנים" וכו'. שהרי נאמר: "ואכלת ושבעת וברכת"; אבל כאשר המאכל פחות מכשיעור שביעה מבחינה גשמית, ממילא גם מבחינה רוחנית, שבתוך המאכל,

כעת אפשר להסביר את תשובת הגמרא. התורה מחייבת בברכת המזון רק כאשר אדם אכל ושבע; כאשר הוא אוכל פחות מכמות משביעה מבחינה גשמית, גם המרכיב הרוחני שבמאכל הוא פחות מן השיעור הנדרש.

דהיינו חלקי הטוב הגנוז בו מרפ"ח ניצוצים דתהו ג"כ אין בהם כשיעור הראוי להיות מזה העלאת מ"ן

[מ"ן נוקבין] למעלה עד שיומשך בו שפע המ"ד [המ"ן דוכרין] על דרך

כלומר, בחלקי הטוב הגנוזים בו מתוך רפ"ח ניצוצות דתהו, אין גם כן השיעור הדרוש להעלאת מ"ן למעלה, שממנה תימשך בו השפעת המ"ד; על דרך

המרכיב הרוחני הזה הוא הטוב הגנוז במאכל, מתוך רפ"ח ניצוצות דתהו. כאשר יש ממנו מעט מדי, עלייתו כמ"ן אינה מספקת כדי להמשיך למטה את השפע של המ"ד.

מ"ש בזהר לית ברכתא שריא⁷¹ באתר ריקניא^{72,73} דאע"ג [דאף על גב] שאינו ריקניא ממש ויש קצת

העלאת ניצוצי [ניצוצים] אך עכ"ז [עם כל זה] אינן כדאי שיומשך וירד עליהם ההמשכה עליונה כו'.

מה שנאמר בזהר: "לית ברכתא שריא באתר ריקניא" — הברכה אינה שורה במקום ריק. ואף שאינו ריק ממש, ויש בו מעט העלאת ניצוצות, בכל זאת אין בכך די כדי שההמשכה העליונה תימשך ותירד עליהם וכו'.

זהר אומר: "לית ברכתא שריא באתר ריקניא" — הברכה אינה שורה במקום ריק. סעודה קטנה אינה ריקה ממש, שכן ניצוצות מסוימים אכן עולים ממנה, אך אין בהם די כדי שהשפע מלמעלה ירד עליהם.

[שהשפעת שפע מ"ד [מ"ן דוכרין] זה נמשך כשהעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] הוא כלי המחזיק ברכה והמשכה זו

וזהו עיני כל אליך ישברו כו' שהוא העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] ועי"ז המשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] פותח את

ידיך⁷⁴ כו'

[שהשפעת שפע המ"ד הזה נמשכת כאשר העלאת המ"ן היא כלי המחזיק את הברכה וההמשכה הזאת. וזהו "עיני כל

אליך ישברו" וכו', שהיא העלאת מ"ן; ועל ידי כך נמשכת המ"ד, "פותח את ידיך" וכו',

ההסבר שבסוגריים מכאן מדוע: המ"ד נמשכים למטה רק כאשר עליית המ"ן נעשית כלי שיכול להכיל את הברכה. המזמור מתאר את הסדר הזה: "עיני כל אליך ישברו" היא העלאת מ"ן, ו"פותח את ידיך" היא השפע הנמשך כמענה לכך.

יודי"ך ומשביע לכל חי רצון⁷⁵ שמשביע תשוקת המקבל ומרוה צמאנו כו' משא"כ כשאין שיעור הראוי להיות העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] לא נמשך ג"כ שפע המ"ד [המ"ן דוכרין]

"יודי"ך", "ומשביע לכל חי רצון" — שהוא משביע את תשוקת המקבל ומרוה את צמאנו וכו'. אבל כאשר אין השיעור הראוי להעלאת מ"ן, גם שפע המ"ד אינו נמשך;

הטקסט קורא את המילה "ידיך" כאילו נכתבה "יודיך" — הי"דים שלך. השפע "משביע לכל חי" את רצונו: הוא ממלא את כמיהתו של המקבל ומרוה את צמאנו. כאשר המ"ן אינם מגיעים לשיעור הראוי, המ"ד אינם נמשכים.

וזהו שבפחות מכדי שביעה אין חיוב בהמ"ז [ברכת המזון] מדאורייתא שלא נמשך עי"ז גילוי המ"ד [המ"ן דוכרין] שהוא ג"כ בחי' ומשב יע לכל חי כו'.

וזהו הטעם לכך שעל פחות מכדי שביעה אין חיוב ברכת המזון מן התורה: משום שעל ידי כך אין נמשכת התגלות המ"ד, שהיא גם בחינת "ומשביע לכל חי" וכו'.

לכן, מן התורה אין חיוב ברכת המזון על אכילה פחותה מכדי שביעה. סעודה כזאת אינה ממשיכה את המ"ד — השפע שהמזון מתאר במילים "ומשביע לכל חי".

קטע 5 • 111-13

נשיאת פנים למעלה מן המידה

11 וכ"ז [וכל זה] הוא ע"פ קו המדה שמשם נמשך מדה ושיעור זה דמ"ן [דמ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] וכנ"ל. אבל להיות נמשך המ"ד [המ"ן דוכרין] אפילו כשהעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] הוא בפחות מכדי שביעה ע"ז נאמר ישא ה' פניו.

כל זה הוא לפי קו המידה, שממנו נמשכת המידה והכמות של מ"ן ומ"ד, כפי שנאמר לעיל. אך על כך שגם המ"ד יימשכו למטה כאשר העלאת המ"ן באה מכמות שאינה משביעה, נאמר: "ישא ה' פניו".

כל המידות האלה נקבעות לפי קו המידה. הפסוק "ישא ה' פניו" מלמד שהמ"ד יורדים למטה גם כאשר המ"ן עולים מכמות שאינה משביעה.

כי מבואר למעלה דפ"י פניו הוא חכמה עילאה ושרשה בחי' ח"ס [חכמה סתימאה]. אבל ישא ה' פניו היינו לבחי' שלמעלה גם מהחכמה סתימאה

שהרי הוסבר לעיל שפירוש "פניו" הוא חכמה עילאה, ששורשה בבחינת חכמה סתימאה. ואילו "ישא ה' פניו" פירושו להעלות [אותם] לבחינה שלמעלה גם מחכמה סתימאה,

"פניו" פורשו לעיל כחכמה עילאה, ששורשה בחכמה סתימאה. "ישא" פירושו להעלות את הפנים לבחינה שלמעלה אפילו מחכמה סתימאה.

דהיינו בבחינת פנימית א"א שהוא הכתר שבכתר שלמעלה מח"ס [מחכמה סתימאה] שהיא חכמה שבכתר כו' וחכמה היא בחי' דין וקו המדה והיא ראשית⁷⁶ האצילות

כלומר, לפנימיות אריך אנפין, שהיא כתר שבכתר, שלמעלה מחכמה סתימאה, שהיא חכמה שבכתר, וכן הלאה. חכמה היא בחינת דין וקו המידה, והיא ראשית עולם האצילות;

הבחינה הזאת היא פנימיות אריך אנפין, פרצוף הכתר: "כתר שבכתר", שלמעלה מחכמה סתימאה, שהיא "חכמה שבכתר". חכמה היא דין וקו המידה, ובה מתחיל עולם האצילות, כפי שמראה הערת קה"ת על פי עץ חיים.

אבל בעצמיות אור א"ס ב"ה כתיב המגביהי לשבת⁷⁷ המשפילי לראות בשמים ובארץ⁷⁸ שאצי ועשיה שוין ממש אצלו ית'

אבל על עצמות אור אין סוף ברוך הוא נאמר: "המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ", שכן אצילות ועשיה שווים ממש לפניו יתברך.

עצמות אור אין סוף היא למעלה מכל מידה. עליה נאמר: "המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ", שכן לפניו העולם העליון ביותר, אצילות, והעולם התחתון ביותר, עשיה, שווים לגמרי.

ועל כן משם דייקא נמשך ההשפלה להיות שפע המ"ד [מייך דוכרין] יורד ונמשך ושורה גם על העלאת מ"ן [מייך נוקבין] המועט שבפחות מכדי שביעה שילוקטו לאחד אחד.^{79, 80}

ולכן דווקא משם נמשכת ההשפלה, כדי ששפע המ"ד יירד וימשך וישרה גם על העלאת המ"ן המועטת, שבאה מכמות שאינה משביעה, "שילוקטו לאחד אחד".

מכיוון שבחינה זו למעלה מכל מידה, דווקא ממנה באה ה"השפלה": שפע המ"ד יורד גם אל העלאת המ"ן הקטנה של ארוחה שאינה משביעה. אפילו המעט נאסף, כלשון הנביא, "לאחד אחד".

12 וזהו ישא ה' פניו שיעלה ויגביה בחינת אור אבא ח"ע [חכמה עילאה] למעלה מעלה באור א"ס ב"ה שלא שייך שם פנים ואחוריים כלל.

וזהו "יישא ה' פניו": שהוא יעלה ויגביה את בחינת אור אבא, חכמה עילאה, מעלה מעלה, אל אור אין סוף ברוך הוא, שבו כלל לא שייכים פנים ואחור.

"יישא ה' פניו" פירושו שהי' מעלה את אור אבא, חכמה עילאה, מעלה מעלה, אל אור אין סוף עצמו. שם אין כלל הבחנה בין "פנים" ל"אחור".

וע"כ משם יצוה⁸¹ ה' את הברכה והמשכת מ"ד [מייך דוכרין] להיות ומשביע לכל חי רצון⁸² העליון אפילו לכן משם ייצווה ה' את הברכה, ותימשך משם המשכת מ"ד, כדי שיהיה "ומשביע לכל חי רצון" — את הרצון העליון, אפילו

משם ייצווה ה' את הברכה, כלשון הפסוק בתיהלים, ומי דכורין יימשכו למטה. אז "משביע לכל חי" ברצון, הנקרא כאן הרצון העליון.

כשהעלאה הוא פחות מכשיעור הקצוב ע"פ קו המדה כו' וזהו ואיך לא אשא פנים כו' והם דקדקו על עצמם עד כזית ועד כביצה.^{83, 84}

כשהעלאה קטנה מן השיעור הקצוב על פי קו המדה כו'. וזהו "ואיך לא אשא פנים" כו', "והם דקדקו על עצמם עד כזית ועד כביצה".

הדבר קורה גם כשהעלאה קטנה מן השיעור הנדרש על פי קו המדה. זהו פירוש דברי הגמרא: "איך לא אשא פנים לישאל", כשהם מדקדקים עם עצמם עד כזית או עד כביצה.

13 והיינו כי כנס"י [כנסת ישראל] היא בחי' מלי' דאצי' ונעוץ סופן בתחלתן⁸⁵ לכן יוכלו להמשיך מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה כו'

כלומר, משום שכנסת ישראל היא בחינת מלכות דאצילות, ו"נעוץ סופן בתחילתן", לכן היא יכולה להמשיך מבחינת כתר, שלמעלה מחכמה וכו'.

כנסת ישראל יכולה להמשיך ממדרגה גבוהה כל כך משום שהיא מלכות דאצילות, האחרונה מבין הספירות, וכדברי ספר יצירה: "נעוץ סופן בתחילתן". המדרגה הנמוכה קשורה לגבוהה ביותר, ולכן ישראל יכולים להמשיך מכתר, שלמעלה מחכמה.

וכנודע מענין ערבים עלי⁸⁶ דברי סופרים יותר מיינה של תורה, ואעפ"כ [ואף על פי כן] נתנו ג"כ שיעור ומדה עד כזית ועד כביצה

כידוע בעניין "ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה". ואף על פי כן, גם הם קבעו שיעור ומידה, עד כזית ועד כביצה.

מאמר חז"ל "ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה" מלמד על כך: מה שמגיע מדברי הסופרים, התורה שבעל פה, מגיע למעלה מן המידה של התורה עצמה. ואף על פי כן, גם חז"ל קבעו שיעור לברכת המזון — כזית או כביצה.

כי גם המשכה עליונה זו שלמעלה מהשתלשלות ומקו המדה נמשך ועובר ע"י קו המדה דייקא שהעולם א"א לו לקבל

כי גם המשכה עליונה זו, שלמעלה מהשתלשלות ומקו המידה, נמשכת ועוברת דווקא דרך קו המידה, שהרי העולם אינו יכול לקבל

חז"ל קבעו שיעור משום שגם השפע העליון הזה, שלמעלה מהשתלשלות ומקו המידה, צריך לעבור דרך קו המידה בדרכו למטה. העולם יכול לקבל רק את מה שמגיע אליו במידה.

אלא ע"י בחי' קו המדה, וצ"ל אורות וכלים כו' ואם לא כן לא יכלו לקבל.

אלא באמצעות בחינת קו המידה, וצריכים להיות אורות וכלים וכו'; שאם לא כן, לא יוכלו לקבל.

צריכים להיות אורות וכלים — אור המותאם לכלי המסוגל להכיל אותו. בלי זאת, העולם לא יוכל לקבל את השפע כלל.

קטע 6 • 14-16

כזית: היו"ד שמכילה הרבה

14 ולכן צ"ל שיעור ומדה בהעלאה. אלא שדי בשיעור מועט הזה דכזית או כביצה להיות המועט כלי מחזיק ברכה כמו המרובה והיינו לפי ששרש המשכה עליונה זו המשיכו מלמעלה מסדר ההשתלשלות. לכן נדרשת מידה ושיעור בהעלאה. עם זאת, שיעור קטן זה, כזית או כביצה, מספיק כדי שהמעט יהיה כלי המחזיק ברכה כמו המרובה. הטעם לכך הוא שאת שורש המשכה העליונה הזאת המשיכו מלמעלה מסדר ההשתלשלות.

לכן צריכה להיות מידה במה שעולה מלמטה. ובכל זאת, כמות קטנה — כזית או כביצה — מספיקה כדי שהמעט יחזיק את הברכה כמו המרובה, משום שישאל המשיכו את שורש השפע העליון הזה מלמעלה מסדר ההשתלשלות.

(ושיעור כזית⁸⁷ הנה ארץ זית⁸⁸ ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שרוב שיעוריה כזיתים⁸⁹ והענין כמ"ש ברע"מ [ברע"א מהימנא] פרשה פנחס) (דרמ"ד ב' רמ"ז ב') ובפ' עקב (דף ער"ב א')

(ולענין השיעור כזית: על "ארץ זית" אמרו חז"ל שרוב השיעורים שבה הם כזיתים; והענין הוא כפי שנכתב ברע"א מהימנא, פרשת פנחס) (דף רמ"ד ב', רמ"ז ב'), ובפרשת עקב (דף ער"ב א'),

כעת מבואר מדוע הזית הוא השיעור. התורה מכנה את ארץ ישראל "ארץ זית", וחז"ל דורשים שהכוונה היא שרוב שיעורי התורה הם כזיתים; ברע"א מהימנא, בפרשת פנחס ובפרשת עקב, מוסבר הענין הפנימי.

שזית הוא בחי' י' דשם הוי' והוא ג"כ בחי' צדיק יסוד הממשיך הטפה מחכמה עילאה בחי' שמן כתית^{90.91} כו' שהיא ג"כ בחי' יו"ד וגם העטרה היא בחי' יו"ד.

שהזית הוא בחינת יו"ד של שם הוי'. הוא גם בחינת צדיק, יסוד, הממשיך את הטיפה מחכמה עילאה, בחינת "שמן כתית" וכו', שהיא אף היא בחינת יו"ד; וגם העטרה היא בחינת יו"ד.

הזית הוא בחינת יו"ד, האות הראשונה בשם הוי'. הוא גם בחינת יסוד, הנקרא צדיק, הממשיך את הטיפה מחכמה עילאה, בחינת "שמן כתית"; גם הטיפה וגם העטרה הן בחינת יו"ד.

והנה מבואר בבה"ז [בביאורי הזהר] פ' אחרי על המאמר דע"ט הביאו עלי כפרה ענין יו"ד של שם הוי' שאינו צמצום גמור

והנה מבואר בביאורי הזהר, פרשת אחרי, על המאמר שבעמוד ע"ט, "הביאו עלי כפרה", שהיו"ד של שם הוי' אינה צמצום גמור,

ביאורי הזהר לפרשת אחרי, בדיון על המילים "הביאו עלי כפרה", מסביר שהיו"ד של שם הוי' אינה צמצום גמור.

אלא רק ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו⁹² בדרך קצרה כו' וכמו ענין המשנה לגבי הגמרא וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ומשמני הארץ⁹³ זו משנה⁹⁴

אלא רק על דרך "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה" וכו', וכמו היחס שבין המשנה לגמרא. וחז"ל אמרו: "ומשמני הארץ" — זו משנה,

הצמצום שביו"ד הוא רק במובן של עצת הגמרא: "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה" — בקיצור, אך באופן הכולל הכול. כך המשנה ביחס לגמרא, והמדרש דורש את "ומשמני הארץ" על המשנה.

כי השמן הוא ג"כ עדי"ז שמכל דבר יכולים להוציא שמן⁹⁵ והרב מהמשקה נכלל במעט שמן שמוציאים ממנו ולכן נקי טפת דבר ג"כ שמן שהטפה כולל כל הולד כו'.⁹⁶

כי גם השמן פועל באופן דומה: מכל דבר אפשר להפיק שמן, והריבוי הגדול של המשקה נכלל במעט השמן שמפיקים ממנו. לכן גם טיפה של זכר נקראת שמן, שכן הטיפה כוללת את הוולד כולו וכו'.

כך גם השמן: אפשר להפיק אותו מכל דבר, וכל הכמות הגדולה של המשקה מתרכזת במעט השמן שמפיקים ממנו. לכן הטיפה שממנה מתפתח הוולד נקראת גם היא שמן, מפני שהיא כוללת את הוולד כולו.

15 ולכן נקי הזית שמן יי ולכן שיעורו בכז ית שמצאו שיעור מועט שהוא כזית ועכ"ז [ועם כל זה] כולל הרבה מאד.

לכן הזית נקרא "שמן של יו"ד", ולכן שיעורו הוא כזית: מצאו שיעור קטן — כזית — ואף על פי כן הוא כולל בתוכו הרבה מאוד.

לכן הזית נקרא "שמן של יו"ד", ולכן שיעורו נעשה למידה המקובלת: חז"ל מצאו שבכזית יש שיעור קטן, ואף על פי כן הוא מכיל הרבה.

וזהו ענין יו"ד של שם כנ"ל וע"כ המשכה זו העצומה תוכל להיות אפילו כשאוכל שיעור מועט רק כזית זהו עניינה של היו"ד שבשם, כפי שהוזכר לעיל. לכן ההמשכה העצומה הזאת יכולה להתרחש אפילו כשאדם אוכל כמות קטנה, כזית בלבד;

זו מעלתה של היו"ד שבשם, כפי שתואר לעיל. לכן השפע העצום הזה מלמעלה יכול להימשך גם כשאדם אוכל מעט בלבד — כזית.

כי כן המשכה זו באה ע"י צמצום בחי' יו"ד נקודה א' אלא שכולל בתוכו הרבה כו'.

כי גם המשכה זו באה כאמצעות צמצום, בחינת יו"ד — נקודה אחת — אלא שהיא כוללת בתוכה הרבה וכו'.

השפע עצמו בא באמצעות צמצום לנקודת היו"ד, נקודה אחת. אבל נקודה זו כוללת בתוכה הרבה.

16 ומי"מ לעורר בחי' זו צי"ל עיי' צמצום שיצמצם עצמו גי"כ כנזכר בדי"ה ולא אבה⁹⁷ לשמוע אל בלעם⁹⁸

בענין המשכת היו"ד כו' עיי' צמצום וביטול רצון כו'

ובכל זאת, כדי לעורר בחינה זו, הדבר צריך להיעשות באמצעות צמצום — שגם הוא יצמצם את עצמו, כפי שנוכר במאמר המתחיל "ולא אבה לשמוע אל בלעם", בעניין המשכת היו"ד וכו' באמצעות צמצום וביטול הרצון וכו'.

ובכל זאת, כדי לעורר בחינה זו, על האדם לצמצם את עצמו גם כן. כפי שמוסבר במאמר על "ולא אבה לשמוע אל בלעם", היו"ד נמשכת באמצעות צמצום והנחת הרצון העצמי בצד.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ברבות ר"פ תצוה למה נמשלו ישראל לזית כו' עיי' בענין בצר לך^{100, 99} כו'.

ולכן אמרו רבותינו ז"ל במדרש רבה, בתחילת פרשת תצוה: "למה נמשלו ישראל לזית?" וכו'; ראו שם בענין "בצר לך" וכו'.

לכן שואל המדרש על פרשת תצוה מדוע נמשלו ישראל לזית. כשם שהזית נותן את שמנו רק לאחר שחובטים וסוחטים אותו, כך ישראל שבים אל ה' בעת צרה, כפי שנאמר: "בצר לך... ושבת".

וזהו זית רענן¹⁰¹ יפה פרי תואר¹⁰² (בירמיה סי' י"א) היינו המשכת שע"ה [שעליו השלום] נהורין מבחי' ישא ה' פניו הנמשכים עיי' שמדקדקים עיי' עד כזית והארת פנים תלוי בצדיק יסוד

וזהו "זית רענן יפה פרי תואר" (בירמיהו, פרק י"א): היינו, המשכת שע"ה האורות מבחינת "ישא ה' פניו", הנמשכים על ידי שהם מדקדקים עם עצמם עד כזית. והארת הפנים תלויה בצדיק, יסוד,

"זית רענן יפה פרי תואר" שבירמיהו רומז להמשכת שע"ה האורות מבחינת "ישא ה' פניו", הנמשכים מפני שישאל מדקדקים עם עצמם עד כזית. הארת הפנים תלויה ביסוד, הנקרא צדיק.

כי סריס אין לו הדרת פנים¹⁰³ כו', ועי' עוד מענין זית במא"א [במאורי אור] אות זי"ן סיי"ט ובת"ז [ובתיקוני זוהר] תיקון י"ט ד"מ ע"א. ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב^{104, 105} בענין ושנים זיתים עליה.¹⁰⁶

כי "סריס אין לו הדרת פנים" וכו'. ועיינו עוד בענין הזית במאורי אור, אות זי"ן, סימן י"ט, ובתיקוני זוהר, תיקון י"ט, דף מ' ע"א. ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "ראיתי והנה מנורת זהב", בענין "ושנים זיתים עליה".

הגמרא מלמדת ש"סריס אין לו הדרת פנים": בלי יסוד, הפנים אינן מאירות. הטקסט מוסיף הפניות למאורי אור, לתיקוני זוהר ולמאמר העוסק בחזון זכריה על מנורת הזהב ושני עצי הזית שלצידה.

קטע 7 • 171-20

למעלה מקו המדה ודרך קו המדה

17 והנה עדיין נתבאר עוד במ"א בד"ה שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה,¹⁰⁷ שהוא להיות המשכה

עליונה מלמעלי [מלמעלה] מקו המדה כו' ועמ"ש עוד מזה בביאור ע"פ המגביהי לשבת¹⁰⁸ כו'

והנה, ברוח זו מוסבר במקום אחר, במאמר הפותח במילים "העקרה תשיש ותגל בקיבוץ בניה", שיש להמשיך שפע עליון שמקורו למעלה מקו המידה וכו'. ועיין עוד במה שנכתב בעניין זה בביאור על הפסוק "המגביהי לשבת" וכו'.

אותו רעיון — שפע עליון שמקורו למעלה מקו המידה — מוסבר במאמר על "העקרה תשיש ותגל", המילים מתוך ברכות הנישואין, וכן בביאור על הפסוק "המגביהי לשבת".

אכן במ"א נתבאר שגם ברכה והמשכה, עליונה זו הוא ע"י בחי' קו המדה שמשם ממשיכים ג"כ הברכה ותוספת גילוי האור יותר מסדר ההשתלשלות, ועדיין נתבאר ג"כ בפי' תולדות סד"ה ראה ריח

בני.^{109, 110}

אולם במקום אחר מוסבר שגם ברכה והמשכה עליונה זו נעשית באמצעות בחינת קו המידה, שכן גם משם ממשיכים את הברכה ואת התוספת בגילוי האור שמעבר לסדר ההשתלשלות. באופן דומה מוסבר גם בפרשת תולדות, בסוף המאמר הפותח במילים "ראה ריח בני".

במקום אחר, לעומת זאת, מוסבר שגם ברכה עליונה זו מגיעה באמצעות קו המידה, שכן גם משם באות הברכה והתוספת בגילוי שמעבר לסדר הרגיל של העולמות. אותו רעיון מופיע במאמר לפרשת תולדות על "ראה ריח בני", ברכת יצחק ליעקב.

18 ובכדי שיאיר אור רב כו' הוא ע"י יצחק דייקא כו' שהוא קו המדה כו' ע"ש.

וכדי שיאיר אור רב וכו', הדבר נעשה דווקא באמצעות יצחק וכו', שהוא קו המידה וכו'; עיין שם.

המאמר ההוא מסביר שכדי שאור רב יאיר, הדבר צריך להיעשות דווקא באמצעות יצחק, שהוא קו המידה.

ואפשר שמ"מ הכוונה הכל אחד ע"ד שנתבאר כאן דאע"פ [דאף על פי] ששרש המשכה זו הוא מלמעלה מקו המדה מ"מ צ"ל נמשך ע"י קו המדה דייקא ולכן היה ע"י יצחק דייקא כו' ואף גם זאת בלי דעתו כו' ע"ש.

וייתכן שלמרות זאת הכוונה בשני ההסברים אחת היא, על פי המבואר כאן: אף ששרש המשכה זו הוא למעלה מקו המידה, בכל זאת היא צריכה להימשך דווקא באמצעות קו המידה. לכן הדבר נעשה דווקא באמצעות יצחק וכו', ואף זאת בלי ידיעתו וכו'; עיין שם.

אדמו"ר הזקן מציע ששני ההסברים מתכוונים לאותו דבר, כפי שמבואר כאן: ההמשכה מושרשת למעלה מקו המידה, אך עליה לעבור דרכו. לכן ברכתו של יעקב באה דווקא באמצעות יצחק, וגם אז בלי ידיעתו.

19 וצ"ע [וצריך עיון]. ועיין לקמן. וזהו ג"כ פי ארוכה מארץ מדה¹¹¹ שיש לה מדה אבל מ"מ ארוכה מאד והיינו ענין הברכה עליונה שבקו המדה כו'.

הדבר דורש עיון; ועיינו בהמשך. זהו גם פירוש "ארוכה מארץ מדה": יש לה מידה, ובכל זאת היא ארוכה מאוד; וזהו ענין הברכה העליונה שבקו המידה וכו'.

אדמו"ר הזקן משאיר את העניין פתוח לעיון נוסף ומפנה להמשך. כך מתבאר גם הפסוק "ארוכה מארץ מדה": יש לה מידה, אך היא ארוכה מאוד, וזו הברכה העליונה שבתוך קו המידה.

ועפ"י [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] ג"כ פי המדרש שיר השירים ע"פ קול דודי הנה זה בא^{112, 113} הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בחשבונותיהם כו' והיינו

על פי זה אפשר לבאר גם את מדרש שיר השירים על הפסוק "קול דודי הנה זה בא": "הואיל והוא חפץ בגאולתכם, אינו מביט בחשבונותיהם" וכו'. כלומר,

אותו רעיון מסביר את המדרש על "קול דודי הנה זה בא". כשבני ישראל במצרים טענו שעדיין לא הגיע הזמן שנקבע לגאולתם, השיב להם משה שמכיוון שה' חפץ בגאולתם, הוא אינו מתחשב בחשבונות.

כי ע"פ קו המדה היה צ"ל גלות מצרים ארבע מאות שנה. אך ההמשכה נמשך מלמעלה מסדר השתלשלות ולכן אינו מביט לחשבון זה.

על פי קו המידה היה גלות מצרים צריך להימשך ארבע מאות שנה. אך ההמשכה נמשכה מלמעלה מסדר השתלשלות, ולכן הוא אינו מתחשב בחשבון הזה.

לפי קו המידה, גלות מצרים הייתה צריכה להימשך ארבע מאות שנה, כפי שה' אמר לאברהם. אך הגאולה נמשכה מלמעלה מסדר העולמות, ולכן ה' לא התחשב בחשבון הזה.

20 וזהו ענין מדלג¹¹⁴ מלמעלה מההשתלשלות ולכן דילג ג"כ קץ הגאולה מארבע מאות שנה¹¹⁵ לרד"ו שנה כו', ומ"מ לפי שנמשך דרך קו המדה לכך צ"ל איזה חשבון

וזהו ענין ה"דילוג" — מלמעלה מסדר ההשתלשלות; לכן דילג גם על קץ הגאולה, מארבע מאות שנה למאתיים ועשר שנים וכו'. ואף על פי כן, מכיוון שההמשכה נמשכת דרך קו המידה, צריך להיות בה חשבון כלשהו.

זהו ה"דילוג" שבפסוק, "מדלג על ההרים": המשכה שמקורה למעלה מסדר ההשתלשלות, שדילגה על קץ הגלות — מארבע מאות שנה למאתיים ועשר שנה. ואף על פי כן, מכיוון שהיא עוברת דרך קו המידה, נדרש בה חשבון כלשהו.

והיינו ג"כ מה שמסיים שם והלא כבר נשבע הקב"ה שהוא משעבדנו בעי' [בשבעים] אומות כו' והוא משיבן אחד מכם גולה לברכריה¹¹⁶ כו' דומה כמו שגליתם כולכם כו'

וזהו גם מה שמסיים שם: "והלא כבר נשבע הקדוש ברוך הוא שהוא משעבדנו בשבעים אומות וכו'", והוא משיב להם: "אחד מכם גולה לברכריה וכו' — דומה כאילו גליתם כולכם וכו'".

המדרש מסיים באותה נקודה, כשהוא מדבר על הגאולה שמשיה יכריז עליה. ישראל שואלים כיצד יוכלו להיגאל, כאשר ה' נשבע לשעבד אותם בין שבעים האומות; והתשובה היא שכאשר אחד מהם גולה לארץ רחוקה, הדבר נחשב כאילו כולם גלו.

והיינו שהמועט עולה במקום המרובה וכנ"ל בענין שיעור דכזית תחת כדי שביעה. והיינו דוקא משום שעקר המשכה זו מלמעלה מסדר ההשתלשלות אלא שעובר ונמשך דרך כו'.

כלומר, המועט עולה במקום המרובה, כנזכר לעיל בענין שיעור כזית במקום כדי שביעה. וזהו דוקא משום שעיקר ההמשכה הזאת הוא למעלה מסדר ההשתלשלות, אלא שהיא עוברת ונמשכת דרך כו'.

המועט עולה במקום המרובה, כשם שכזית עולה במקום סעודה משביעה. הדבר אפשרי רק משום שמקורה של ההמשכה הוא למעלה מסדר העולמות, אף שהיא עוברת דרך קו המידה.

קטע 8 • 219

שלוש בחינות של אתערותא דלעילא

21 והנה ג' בחי' המשכות דיברכך יאר וישא י"ל [יש לומר] שזהו כענין ג' מדריגות באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] המבואר בביאור לד"ה שוש תשיש הנ"ל.

והנה, לגבי שלוש הבחינות של ההמשכות שב"ברכך", "יאר" ו"ישא", אפשר לומר שהן דומות לשלוש הבחינות של אתערותא דלעילא המבוארות בביאור למאמר הפותח "שוש תשיש", שהוזכר לעיל.

שלושת הפסוקים שבברכת הכהנים — "ברכך", "יאר" ו"ישא" — מקבילים לשלוש הבחינות של אתערותא דלעילא המבוארות במאמר "שוש תשיש".

הא' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] וזהו ענין ברכה בראש דהיינו יברכך. הב' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הבאה אחר האתעדל"ת [האתערותא דלתתא]

הראשונה היא אתערותא דלעילא המעוררת אתערותא דלתתא, וזהו ענין הברכה שבתחילה, כלומר "יברכך". השנייה היא אתערותא דלעילא הבאה לאחר אתערותא דלתתא,

הבחינה הראשונה היא אתערותא דלעילא המעוררת אתערותא דלתתא: הברכה הניתנת בתחילה, "יברכך". הבחינה השנייה היא אתערותא דלעילא הבאה כמענה לאתערותא דלתתא.

וזהו ענין יאר. הג' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] עליונה שלמעלה בעצם מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וזהו ענין ישא כו' ואני אברכם¹¹⁷ ברכה בסוף.

וזהו ענין "יאר". השלישית היא אתערותא דלעילא עליונה, הגבוהה במהותה מאתערותא דלתתא, וזהו ענין "ישא" וכו', ו"ואני אברכם" — ברכה שבסוף.

הבחינה השנייה היא "יאר". השלישית היא אתערותא דלעילא הגבוהה במהותה מכל מה שבא מלמטה: "ישא", יחד עם "ואני אברכם" — הברכה שבסוף.

ועמ"ש עוד מענין ברכת כהנים בד"ה להבין ענין משמח¹¹⁸ חתן. כפי צו. וע"פ והנה פרח מטה אהרן¹²⁰ כפי קרח:¹²¹

ועיין עוד במה שנכתב בענין ברכת כהנים במאמר הפותח "להבין ענין משמח חתן", בפרשת צו, ובענין הפסוק "והנה פרח מטה אהרן", בפרשת קרח.

להרחבה בענין ברכת כהנים, מפנה כאן המאמר למאמר בפרשת צו על "משמח חתן" ולמאמר בפרשת קרח על "והנה פרח מטה אהרן".

קטע 9 • 221-25

שלום, הכלי לברכה

22 ג אך הנה הכח הזה להמשיך מבחינה שלמעלה מההשתלשלות ע"ז נאמר וישם לך שלום.¹²² שלום הוא כלי המחזיק ברכה¹²³

3. אולם הכוח הזה, להמשיך מבחינה שלמעלה מהשתלשלות, עליו נאמר: "וישם לך שלום". השלום הוא כלי המחזיק ברכה,

חלק 3 עובר למילים האחרונות של הברכה: "וישם לך שלום". הכוח להמשיך מלמעלה מהשתלשלות ניתן באמצעות השלום, שכן כפי שאומרת המשנה, השלום הוא כלי המחזיק ברכה.

ולכן הוא מקבל ברכה עליונה שמלמעלה מהשתלשלות שגם המועט יהיה כלי מחזיק ברכה כמו המרובה,

ולכן הוא מקבל את הברכה העליונה שמלמעלה מהשתלשלות, כך שגם המעט יהיה כלי המחזיק ברכה כמו המרובה. מכיוון שהשלום הוא כלי כזה, הוא מקבל את הברכה העליונה שמלמעלה מהשתלשלות. באמצעותו גם המעט מחזיק ברכה כמו המרובה.

והנה פי' וישם לך שלום היינו ע"י עסק התורה להיות וכל בניך למודי¹²⁴ ה' ורב שלום בניך.

והנה פירוש "וישם לך שלום" הוא באמצעות לימוד התורה, כדי שיהיו "וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך".

"וישם לך שלום" מתקיים באמצעות לימוד התורה, כמאמר ישעיהו: "וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך".

23 וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] **כל העוסק בתורה**¹²⁵ **עושה שלום בפמליא שלמעלה ובפמליא של**

מטה, פ"י כי הנה שלום הוא הממוצע המחבר ב' הפכים והיינו קו האמצעי דת"י [דעת תפארת יסוד].

וחכמינו ז"ל אמרו: "כל העוסק בתורה עושה שלום בפמליה של מעלה ובפמליה של מטה". כלומר, שלום הוא הממוצע המחבר בין שני הפכים; זו הקו האמצעי של דעת, תפארת ויסוד.

הגמרא מלמדת שמי שעוסק בתורה עושה שלום בפמליה של מעלה ובפמליה של מטה. אדמו"ר הזקן מסביר ששלום הוא הממוצע המחבר בין שני הפכים, ובספירות — הקו האמצעי של דעת, תפארת ויסוד.

והדעת הוא עיקר הממוצע להיותו מחבר למעלה חו"ב [חכמה ובינה] וזהו ענין שלום בפמליא שלמעלה, וענין חיבור זה היינו

ודעת היא הממוצע העיקרי, שכן למעלה היא מחברת בין חכמה ובינה; וזהו ענין השלום בפמליה של מעלה. עניינו של חיבור זה הוא

דעת היא הממוצע העיקרי, משום שברמה העליונה היא מחברת בין חכמה ובינה. האיחוד ביניהן הוא "השלום בפמליה של מעלה".

כי החכמה היא בחי' אין והבינה נק' יש ודעת עליון מחבר ומזווג חו"ב [חכמה ובינה] להיות גם כיש דבינה

שחכמה היא בחינת אין, ובינה נקראת יש; ודעת עליון מחברת ומזווגת בין חכמה ובינה, כך שגם כיש של בינה

חכמה היא אין — הבזק של תוכנה שעדיין אינו דבר מוגדר; ואילו בינה היא יש — התוכנה שהושגה והתפתחה. דעת עליון מחברת בין השתיים, כך שגם כיש של בינה נוכח הביטול של חכמה.

כמו למעלה באין דחכמה וזהו ענין השלום בפמשמ"ע [בפמליא של מעלה] ע"י הדעת עליון כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ נשא¹²⁶ בענין הפעם ילווה אישי אלי.^{127, 128}

[יהיה] כמו למעלה, באין של חכמה; וזהו ענין השלום בפמליה של מעלה באמצעות דעת עליון וכו'. ועיינו במה שנכתב על כך בביאור לפסוק "נשא", בענין "הפעם ילווה אישי אלי".

זהו השלום בפמליה של מעלה, הנוצר באמצעות דעת עליון. הדברים מפנים לדיון במאמר נשא בדברי לאה: "הפעם ילווה אישי אלי".

24 ועדי"ז ג"כ יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] **דהיינו דרך כלל מאצי' לבי"ע שהוא ג"כ אין ויש אלא ששם היש**

הוא דבר נפרד ממש,

כך גם ביחוד ז"א ונוקבא, כלומר, באופן כללי, מאצילות לבריאה, יצירה ועשיה, שגם בהן יש אין ויש; אלא ששם היש הוא דבר נפרד ממש.

אותו ענין קיים גם בעולמות התחתונים. היחוד של ז"א ונוקבא הוא, באופן כללי, החיבור של אצילות עם עולמות בריאה, יצירה ועשיה, שגם בהם יש אין ויש; אלא שבעולמות אלה היש הוא מציאות נפרדת ממש.

אבל היחוד היינו שאור האצ"י יאיר בכריאה דהיינו שגם למטה יהיה ביטול כמו למעלה והיינו ע"י יחוד ז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא] באצילות שע"י נמשך בבי"ע ובהיכלות ג"כ בחי יחוד

אך היחוד פירושו שאור האצילות יאיר בכריאה, כלומר, שגם למטה יהיה ביטול כמו למעלה. הדבר נעשה באמצעות היחוד של ז"א ונוקבא באצילות, שעל ידו נמשכת גם בכריאה, כיצירה ובעשיה ובהיכלות בחינה של יחוד

כאן הכוונה ביחוד היא שאור האצילות מאיר בכריאה, כך שגם בעולמות התחתונים יש ביטול כפי שיש באצילות. הדבר נעשה באמצעות היחוד של ז"א ונוקבא באצילות, שממשיך מעין יחוד גם לכריאה, ליצירה ולעשיה ולהיכלות שבהם.

כמו למעלה באצילות שנמשך גם להם אור א"ס להיות ביטול והתכללות כו' וכמ"ש במ"א, וזהו שלום בפמשמ"ט [בפמליא של מטה]

כמו למעלה באצילות, שנמשך גם אליהם אור אין סוף, כדי שיהיו בהם ביטול והתכללות וכו', כפי שכתוב במקום אחר. וזהו "שלום בפמשמ"ט".

כמו באצילות, אור אין סוף נמשך גם אליהם, כדי שיהיו בהם ביטול והתכללות. זהו "שלום בפמשמ"ט" — שלום בבית שלמטה.

והיינו ג"כ ע"י הדעת המתפשט במדות וזהו כי אל דעות¹²⁹ ב' בחי דעת כו' והיינו לפי שהדעת שרשו למעלה מהח"ב [מהחכמה ובינה]

וגם הדבר נעשה באמצעות הדעת המתפשטת במדות. וזהו "כי אל דעות" — שתי בחינות של דעת וכו'. הטעם לכך הוא ששורש הדעת למעלה מחכמה ובינה,

גם השלום הזה בעולמות התחתונים נעשה באמצעות הדעת, כשהיא מתפשטת במדות. משום כך נאמר "כי אל דעות" בלשון רבים: יש שתי בחינות של דעת — אחת המחברת את חכמה ובינה, ואחת המתפשטת במדות. הדעת יכולה לפעול כך מפני ששורשה גבוה מחכמה ובינה.

כי שרשו מבחי' אורא שלמעלה מקרומא דחפ"א על מו"ס [מוחא סתימאה] ששם גנוז הדעת דעתיק וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ החלצו¹³⁰ מאתכם¹³¹ כו'

כי שורשה מבחינת אורא שלמעלה מקרומא החופיא על מוחא סתימאה, שבו גנוזה דעת דעתיק, כפי שכתוב במקום אחר בביאור על הפסוק "החלצו מאתכם" וכו'.

שורש הדעת הוא באורא, ה"אוויר" שמעל הקרומא, ה"קרום" המכסה על המוח הסתום של אריך אנפין; שם גנוזה דעת דעתיק. כאן מפנים לביאור על המאמר בפרשת מטות "החלצו מאתכם".

(ובזהר הרקיע בפ"י הזהר פ' תרומה דקס"ו כ' [כתב] דחב"ד [דחכמה בינה ודעת] שרשם מג' רישין דע"ק [דעתיקא קדישא] והדעת שרשו מראש העליון שהוא בחי' רדלי"א [רישא דלא אתידע] כו' ע"ש).

(ובזהר הרקיע, בפירושו לזהר, פרשת תרומה, דף קס"ו, כתב ששורש חב"ד הוא משלושת הראשים של עתיקא קדישא, ושורש הדעת הוא מהראש העליון, שהוא בחינת רדלי"א וכו'; עיין שם.)

ההערה בסוגריים מצטטת את זוהר הרקיע על הזהר, פרשת תרומה: שורש חכמה, בינה ודעת הוא בשלושת הראשים של עתיקא קדישא, ושורש הדעת הוא בראש העליון שבהם, רישא דלא ידע, "הראש שאינו נודע".

ולכן הוא כלי המחזיק ברכה מלמעלה מקו המדה. כי קו המדה הוא מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] וכמ"ש בפ"י האריז"ל [האר"י זכרנו לברכה] בסד"צ [בספרא דצניעותא] רפ"א גבי האי מתקלא תלי באתר דלא הוה.¹³²

ולכן היא כלי המחזיק ברכה מלמעלה מקו המדה. כי קו המדה הוא מבחינת חכמה סתימאה, כפי שכתב בפירוש האריז"ל, זכרו לברכה, על ספרא דצניעותא, בתחילת פרק א, על המילים "האי מתקלא תלי באתר דלא הוה".

לכן הדעת היא כלי המחזיק ברכה שמקורה למעלה מקו המדה. קו המדה הוא בחינת חכמה סתימאה, כפי שמבאר האריז"ל את דברי ספרא דצניעותא: "האי מתקלא תלי באתר דלא הוה".

מתקלא הוא ח"ס [חכמה סתימאה] והיא תליא בעתיקא הנק' אין וזהו דלא הוה כו' לאו דהוא אינון אלא ביה תליין.

המתקלא היא חכמה סתימאה, והיא תלויה בעתיקא הנקרא אין; וזהו "דלא הוה" וכו' — אין פירושו שהיא הם, אלא שהם תלויים בה.

המתקלא היא חכמה סתימאה, התלויה בעתיק, הנקרא אין — המקום "דלא הוה". המתקלא אינה עתיק עצמו, אלא תלויה בו בלבד.

אבל הדעת ממשיך מבחי' אין ממש שהוא בחי' אורא דע"ג [דעל גבי] קרומא ומו"ס [ומוחא סתימאה] והיא המשכה מלמעלה מקו המדה כו'.

אבל הדעת ממשיך מבחינת אין ממש, שהיא בחינת האוויר שעל גבי הקרום והמוח הסתום; וזוהי המשכה שלמעלה מקו המידה וכו'.

הדעת, אם כן, ממשיכה מן האין הממשי — מן האוויר שמעל הקרום והמוח הסתום. לכן מה שהדעת ממשיכה בא מלמעלה מקו המידה.

וע' בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ קרח ע"פ הנחמדים מזהב ומפז רב¹³³ דהיינו למעלה מחו"ב [מחכמה ובינה] דא"א וכנ"ל והוא למעלה מבחי' קו המדה כו':

ועיינו בפירוש הרמ"ז בתחילת פרשת קורח, על הפסוק "הנחמדים מזהב ומפז רב": הכוונה היא למעלה מחכמה ובינה דאריך אנפין, כנזכר לעיל; וזוהי בחינה שלמעלה מקו המידה וכו'.

הרמ"ז, בתחילת פרשת קורח, מפרש על "הנחמדים מזהב ומפז רב" את מה שלמעלה מחכמה ובינה דאריך אנפין. גם בחינה זו היא למעלה מקו המידה.

25 וזהו ושמם את שמי על בני ישראל ואני אברכם¹³⁴ ואני הוא אותיות אין שמשם דייקא נמשך ברכה זו כו'

וזהו "וְשָׁמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֶבְרָכֶם": במילה "אני" יש אותן אותיות כמו "אין", שכן דווקא משם נמשכת ברכה זו וכו'.

לכן נאמר בפסוק: "וְשָׁמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֶבְרָכֶם". במילה "אני" יש אותן אותיות כמו במילה "אין", ומדרגה זו ממש נמשכת הברכה.

ודרך כלל אין הוא בחי' כתר שלמעלה מהחכמה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו.¹³⁵ ובכללות, "אין" היא בחינת כתר, שלמעלה מחכמה. ועיינו במה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "את שבתתי תשמרו".

בכללות, "אין" היא כתר, שלמעלה מחכמה. הדברים מפנים לביאור שבמאמר "את שבתתי תשמרו".

קטע 10 • 261-27

ברכה בתחילה וברכה בסוף

26 וזהו ענין ברכה בראש וברכה בסוף. ברכה בראש היא יברכך שהיא הברכה להיות הצמיחה והעלאת

מ"ן [מ"ן נוקבין]

וזהו עניינה של ברכה בתחילה וברכה בסוף. הברכה בתחילה היא "יברכך" — הברכה שתהיה צמיחה והעלאת מ"ן (מים נוקבין),

הדברים מסבירים את הברכה שבתחילה ואת הברכה שבסוף. הפסוק הראשון, "יברכך", הוא הברכה על הצמיחה ועל העלאת מ"ן מלמטה.

והיא בבחי' מלי דאצי' וע"ז נאמר רבבה כצמח השדה נתתיך,¹³⁶ וצמיחה זו היא בחי' אור חוזר מלמטה למעלה

והיא בבחינת מלכות דאצילות; ועל כך נאמר: "רבבה כצמח השדה נתתיך". צמיחה זו היא בחינת אור חוזר, העולה מלמטה למעלה;

הצמיחה הזאת שייכת למלכות דאצילות, וכפי שאומר יחזקאל על ישראל: "רבבה כצמח השדה נתתיך". הצמיחה היא אור חוזר, העולה מלמטה למעלה.

ולפי שנעוץ סופן בתחלתן¹³⁷ לכך העלאה זו דמלי' עולה עד הכתר וע"ז נמשך אח"כ ברכה בסוף מבחי' ואני אברכם והוא הכתר דאור ישר מלמעלה למטה.

ומכיוון ש"נעוץ סופן בתחילתן", העלאה זו של מלכות עולה עד כתר. בעקבות זאת נמשכת אחר כך ברכה בסוף, מבחינת "ואני אברכם", שהיא כתר של אור ישר, מלמעלה למטה.

מכיוון ש"נעוץ סופן בתחילתן", עלייתה של מלכות מגיעה עד כתר. אחר כך באה הברכה שבסוף, "ואני אברכם", מכתר, כאור ישר היורד מלמעלה.

27 ואחר כל הנ"ל יובן ג"כ הטעם שברכה ראשונה א"צ [אין צריך / אינו צריך] שיעור^{138, 139} כי היא בחי'

אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] עד"מ אדם הישן להקיצו מן השינה ולפי שבאה קודם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] לגמרי לכך אין שייך להצריך שיעור

לאחר כל האמור לעיל יובן גם מדוע לברכה הראשונה אין שיעור מינימלי: היא בחינת אתערותא דלעילא, המעוררת אתערותא דלתתא. הדבר דומה לאדם ישן, שמעוררים אותו משנתו; וכיוון שהיא באה כולה לפני אתערותא דלתתא, אין מקום לדרוש שיעור מינימלי.

כעת אפשר להבין מדוע לברכה שלפני האכילה אין שיעור מינימלי. היא אתערותא דלעילא המעוררת אתערותא דלתתא, כמו שמעוררים אדם ישן; ומכיוון שהיא באה כולה לפני כל עבודה מלמטה, אין שייך בה שיעור מינימלי.

אמנם ברכה אחרונה שהיא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] לכך צריכה שיעור ומדאורייתא הוא על כדי שביעה אלא שהם דקדקו עצמן להמשיך אפילו עד כזית כו' והיינו מבחינת ואני אברכם.

אבל הברכה האחרונה, שהיא אתערותא דלעילא הבאה באמצעות אתערותא דלתתא, צריכה שיעור מינימלי. מדאורייתא השיעור הוא כדי שביעה, אלא שהם דקדקו עם עצמם כדי להמשיך זאת אפילו על כזית וכו'; והיינו מבחינת "ואני אברכם".

הברכה שלאחר האכילה היא אתערותא דלעילא הבאה בתגובה לאתערותא דלתתא, ולכן היא צריכה שיעור מינימלי: מדאורייתא, סעודה משביעה. ישראל דקדקו עם עצמם כדי להמשיך זאת אפילו על כזית, והדבר בא מבחינת "ואני אברכם".

בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' עקב פ"י כה תברכו^{140, 141} שהקדמונים כתבו שמלת תברכו בצירוף בכתרו רמז שמוריד האור מן הכתר עד המל' הנק' כה שכשהברכה בה היא חלה על ישראל המושרשים שמה כו' בהרמ"ז על פרשת עקב הוא מפרש את "כה תברכו": הקדמונים כתבו שהמילה "תברכו", בצירוף אותיותיה מחדש, יוצרת את "בכתרו". הדבר מרמז שהברכה מורידה את האור מכתר עד מלכות, הנקראת "כה"; כאשר הברכה נמצאת בה, היא חלה על ישראל המושרשים שם וכו'.

הרמ"ז על עקב מביא בשם הקדמונים שאותיות "תברכו", בסידור מחדש, יוצרות את "בכתרו". הדבר רומז שהברכה מורידה את האור מכתר למלכות, הנקראת "כה", "כך"; ומשם היא חלה על ישראל, המושרשים במלכות.

ועיין זח"ב [זהר חלק ב'] תרומה קל"ט ב' ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ועיין ברבות סדר לך לך פמ"ג מענין כה תברכו:

ועיינו בזוהר, חלק ב, תרומה, דף קלט ע"ב, ובמקדש מלך שם; ועיינו גם במדרש רבה, סדר לך לך, פרק מג, בעניין "כה תברכו".

המאמר מסיים בהפניות נוספות: לזוהר על תרומה, עם פירוש מקדש מלך, ולמדרש על לך לך, הדן בזכות שבזכותה זכו ישראל לברכת כהנים וקושר את ה"כה" שבה ל"כה" שנאמר לאבות.

בעבודה

המאמר לומד מן הברכה את העבודה הנדרשת. צריך להתפלל בכל יום במסירות נפש, כדי שהכוח שנמשך מן המזון יעלה לה; התורה והמצוות ממשיכות אחר כך את ההתגלות שהתפילה משתוקקת אליה. כשאדם מדקדק עם עצמו ומברך את ה' אפילו על כזית, הוא ממשיך ברכה שלמעלה מכל מידה. אך לשם כך עליו לצמצם את עצמו ולהניח בצד את רצונו האישי, כפי שהזית נותן את שמנו רק כשסוחטים אותו. לימוד התורה עושה שלום, הכלי שמחזיק את הברכה.

שאלות לשיחה

1. אם כבר היה לכל נברא שם, כלומר אותיות המחיות אותו, מה הוסיף אדם כשנתן להם שמות, וכיצד אנו ממשיכים את עבודתו באכילה?
2. מדוע התורה מחייבת ברכת המזון רק לאחר אכילה כדי שביעה, וכיצד בכל זאת יכולה ברכתם של ישראל על כזית להמשיך את הברכה?
3. מהו קו המדה, וכיצד ייתכן שמקורה של ברכה למעלה ממנו ובכל זאת היא צריכה לעבור דרכו?
4. כיצד הזית, היו"ד, מסביר שמידה קטנה יכולה להכיל הרבה?
5. מדוע השלום, ולא מידה אחרת, הוא הכלי שמחזיק את הברכה העליונה, וכיצד לימוד התורה יוצר אותו?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 ביאור ע"פ כה תברכו

ההערה מפנה לרישום מוקדם של המאמר: הנוסח שרשם אדמו"ר האמצעי מדברי אדמו"ר הזקן, שנדפס בספר המאמרים תקס"ו, עמוד 235.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדהאמ"צ בסה"מ תקס"ו ע' רלה.

2 כה תברכו

"דבר אל אהרן ואל בניו לאמור: כך תברכו את בני ישראל". לאחר מכן באים שלושת פסוקי הברכה, והמאמר מסביר אותם אחד-אחד.

Numbers 6:23 במדבר ו':כ"ג

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם:
Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye'
shall bless the children of Israel; ye shall say unto them
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

3 ויקרא האדם שמות

"והאדם נתן שמות לכל הבהמות, לעוף השמים ולכל חית השדה". המאמר שואל מה הוסיף מתן השמות, שהרי לכל נברא כבר היה שם.

Genesis 2:20 בראשית ב':כ'

וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וְלָעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְלָאָדָם לֹא־מָצָא עֹזֶר כְּנֶגְדּוֹ:
And the man gave names to all cattle, and to the fowl of the
air, and to every beast of the field; but for Adam there was
not found a help meet for him
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 בד"ה את שבתותי תשמרו

שם מסביר אדמו"ר הזקן שמה שהוזהר מכנה "אור" — הארה מה', בדומה לאור השמש שאינו משנה דבר בשמש עצמה — נקרא גם "שם", כפי שנאמר בפרקי דרבי אליעזר: לפני שנברא העולם לא היה אלא הקדוש ברוך הוא ושמו הגדול. זהו הרקע לדברים כאן, שלפיהם שם הנברא הוא האור האלוהי המחיה אותו.

הערת קה"ת

לעיל פ' בהר מא, ג.

5 את שבתותי תשמרו

"את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו". פסוק זה פותח את המאמר לפרשת בהר, שאליו מפנה הטקסט להרחבה בעניין מהותו של שם.

Leviticus 26:2 ויקרא כ"ו:ב'

אֶת־שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ אֲנִי ה'

Ye shall keep My sabbaths, and reverence My sanctuary: I
am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 אפי' יתוש קדמך

הגמרא מסבירה מדוע אדם נברא בערב שבת, אחרון לכול: אם יתגאה, אפשר לומר לו: "יתוש קדמך במעשה בראשית". כאן מובא הדבר כהוכחה

שלנבראים היו שמות עוד לפני שהאדם נברא.

Sanhedrin 38a:13 סנהדרין ל"ח א:י"ג

תנו רבנן: אָדָם נִבְרָא בְּעָרֶב שַׁבָּת, וּמִפְנֵי מָה? שֶׁלֹּא יְהוּ מֵיָּנִים אוֹמְרִים: שׁוֹתֵף הָיָה לוֹ לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. דָּבָר אַחֵר: שְׁאֵם תּוֹזֵחַ דָּעָתוֹ עָלָיו, אוֹמֵר לוֹ: יְתוּשׁ קִדְמָךְ בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. דָּבָר אַחֵר: כְּדִי שִׁיכָנֵס לְמַצָּה מִיָּד.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין לח, א.

פסוקה 3

7 חמורו של ר' פנחס בן יאיר

הגמרא מספרת שחמורו של רבי פנחס בן יאיר לא אכל שעורים שלא הופרשו מהן מעשרות, ואכל לאחר שהופרשו מהן: "היצור המסכן הזה עומד לעשות את רצון קונו, ואתם מאכילים אותו טבל!" אדמו"ר הזקן רואה בכך בעל חיים שעדיין נמצא בדרגת ששת ימי בראשית.

Chullin 7b:15-16 חולין ז' ב:ט"ו-ט"ז

ואמר ר' חנינא אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אי"כ מכריזין עליו מלמעלה שנאמר (תהלים לו, כג) מה' מצעדי גבר כוננו (משלי כ, כד) ואדם מה יבין דרכו אי"ר אלעזר דם ניקוף מרצה כדם עולה אמר רבא בגדול ימין ובניקוף שני והוא דקאזיל לדבר מצוה אמרו עליו על ר' פנחס בן יאיר מימיו לא בצע על פרוסה שאינה שלו ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

ראה חולין ז, ב.

8 במדרגת בהמה של ששת ימי בראשית

ההערה מפנה את הקורא לשם גם בעניין בעל חיים שהיה במדרגת בעלי החיים של ששת ימי בראשית, כגון חמורו של רבי פנחס בן יאיר.

הערת קה"ת

ראה גם סה"מ אתהלך ע' ס. אוה"ת בראשית-ג תרלד, א.

9 בלק"ת פ' עקב בטעמי מצות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בלק"ת להאריז"ל ד"ה כשחותך הלחם.

10 "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל". הפסוק פותח את המאמר על פרשת מטות שאליו מפנה הטקסט.

Numbers 30:2 במדבר ל':ב'

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמָּטוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 סדי"ה וידבר משה אל ראשי המטות

בסוף המאמר הזה, העוסק בנדרים, מוסבר שהבשר ושאר המאכלים מושרשים למעלה מן האדם, ונפלו למטה ממנו רק בעקבות שכירת הכלים;

17 ותפלה שנק' סולם

הוזהר מפרש את חלום יעקב, "והנה סולם", כתפילה: הסולם מוצב על הארץ, במקום שבו אנשים מתפללים, וראשו מגיע השמימה. כאן מתאר הדימוי את התפילה כדרך שבה עולים מיין נוקבין.

Zohar, Addenda, Volume III 13:164-178 ספר הזהר, תוספות, כרך ג
י"ג:קס"ד-קע"ח

18 המגביהי לשבת

"מי כהוי" אלקינו המגביהי לשבת". הפסוק פותח את המאמר שהטקסט מצטט.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מי כהי אלקינו המגביהי לשבת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 וזרעתי לי בארץ

"וזרעתי לי בארץ". המאמר בתורה אור על בשלח מחיל זאת על גלות ישראל במצרים: מי שזרע מידה אחת של זרעים קוצר מידות רבות.

Hosea 2:25 הושע ב':כ"ה

וְזָרַעְתִּי לִי בָאָרֶץ וְרַחֲמֵי אֵתִילָא רַחֲמֵי וְאֶמְרֵתִי לְלֹא-עֲמִי-אֶתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹקִי:

And I will sow her unto Me in the land; And I will have compassion upon her that had not obtained compassion; And I will say to them that were not My people: 'Thou art My people'; And they shall say: 'Thou art my G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 בד"ה ויהי בשלח פרעה

המאמר נפתח בפסוק "וזרעתי לי בארץ", שנאמר על ישראל במצרים, ובדברי חז"ל שמי שזרע מידה קוצר רבות. ישראל הם תבואתו של הקב"ה, ונזרעו כדי שגילוי אלקותו יגדל ויתרבה בעולם.

הערת קה"ת

תו"א סא, א.

21 ויהי בשלח פרעה

"ויהי בשלח פרעה את העם". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט בעניין הזריעה.

Exodus 13:17 שמות י"ג:יז

וְיִהְיֶה בְשַׁלַּח פְּרַעֲהוֹ אֶת־הָעָם וְלֹא־יָנִיחַ אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹקִים פְּנֵי־יָנִיחַ הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיִם:

And it came to pass, when Pharaoh had let the people go, that G-d led them not by the way of the land of the Philistines, although that was near; for G-d said: 'Lest the people regret when they see war, and they return to Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 בד"ה ששים המה

המאמר "ששים המה מלכות" מפרש את המלכות, הפילגשים והעלמות כמשניות, ברייתות והלכות, ואת "אחת היא" ככנסת ישראל, מקור הנשמות. היא נקראת "תמתי" משום שבאמצעות נשמות ישראל נעשה הייחוד של ז"א ונוקבא. הטקסט מפנה את הקורא לשם לדיון ב"אור זרוע".

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש לח, ב ואילך.

משום כך המזון מחיה את האדם. המאמר משווה את כוחו של נדר לקדש דבר לקריאת השמות של הנבראים בידי אדם, במאמר זה על "כה תברכו": קריאת השמות העלתה אותם וקידשה אותם בשורשם.

הערת קה"ת

ראה לקמן מטות פב, ב.

12 כביאור ע"פ והניף הכהן אותם

הקטע מסביר כיצד האדם, הניזון מן הדומם, הצומח והחי, מתקן ומעלה גם אותם: הוא שייך לעולם התיקון, ובברכתו הוא ממשיך את אור אין סוף בחכמה, שבאמצעותה המזון מתברר. המזון מושרש בעולם התוהו, שכליו נפלו בשבירתם; לאחר הבידור הוא מתאחד מחדש עם אורותיו, כפי שהנשמה תשוב לגוף בתחיית המתים.

הערת קה"ת

לעיל פ' אמור לח, ג.

13 והניף הכהן אותם על לחם הביכורים

בחג השבועות הכהן מניף את שני הכבשים יחד עם לחם הביכורים. הפסוק פותח את המאמר על פרשת אמור שהטקסט מצטט בעניין העלאת המאכל.

Leviticus 23:20 ויקרא כ"ג:כ'

וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' עַל־שְׁנֵי כִבְשִׁים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לֶכֶהֱן:

And the priest shall wave them with the bread of the first-fruits for a wave-offering before the L-RD, with the two lambs; they shall be holy to the L-RD for the priest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 וזרעתי את בית ישראל

"הנה ימים באים נאום הוי", וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע כהמה". המאמר מפרש את הזריעה כנפש האלקית שנוצרת בגוף.

Jeremiah 31:27 ירמיהו ל"א:כ"ז

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־ה' וְזָרַעְתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה:

Behold, the days come, saith the L-RD, that I will sow the house of Israel and the house of Judah with the seed of man, and with the seed of beast

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 אור זרוע

"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". האור הזרוע הוא נפש האלקית, שנוצרת בגוף כדי שתצמח.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צז, יא.

16 ותפלה שנק' סולם

הערת קה"ת מפנה לזohar I, 206b למילים האלה.

Zohar I, 206b זח"א רו, ב

הערת קה"ת

זח"א רו, ב. ח"ג שו, ב. ת"ז תמ"ה (פג, ב).

place where the Female also is, since the male without the female is called half the body, and half is not one. When, however, the two halves are united, they become one body and are called one

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

29 "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפניי. הפסוק פותח את המאמר שהטקסט מצטט, העוסק בהמשכה באמצעות תורה ומצוות.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני נאם-ה' כן יעמד ורעכם ושמכם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 וברכת את

"ואכלת ושבעת וברכת את הוי' אלקיך". זוהי מצוות התורה לברך ברכת המזון.

Deuteronomy 8:10 דברים ח':י'

ואכלת ושבעת וברכת את-ה' אלקיך על-הארץ הטבה אשר נתן-לך:
And thou shalt eat and be satisfied, and bless the L-RD thy G-d for the good land which He hath given thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 וברכת את כו' את דייקא

הזוהר אומר שיש לברך את הבחינה הזאת ולתת לה כוח מלמטה, כדי שתתברך מלמעלה. לכן נאמר: "וברכתם את הוי"י" — "את" דווקא. כאן "את" היא מלכות, שאליה ממשיכה ברכת המזון את השפע.

Zohar, Vayigash 6:57-7:67 ספר זוהר, ויגש ו':נ"ז-ד:ס"ז

It is therefore necessary to offer blessings to the Power on high and to impart to Him reinforcement from below so that He may receive the heavenly blessings and the heavenly reinforcements in due measure. Hence it is written: "and thou shalt bless the L-rd", the vocable eth (accusative particle) .having a special significance (as pointing to that region)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

32 תרין עטרין עטרא דחסד ועטרא דגבורה

האדרא זוטא מדברת על שני כתרים הטמונים באבא ואמא ועוברים בירושה לבן, דעת: מצד האב כתר הנקרא חסד, ומצד האם כתר הנקרא גבורה.

Zohar, Idra Zuta 19:77-87 ספר זוהר, האדרא זוטא י"ט:ע"ז-פ"ז

33 תושבע"פ מלי קרינן לה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי').

23 ששים המה מלכות

"ששים המה מלכות ושמונים פילגשים". פסוק זה פותח את המאמר בשיר השירים שהטקסט מצטט על "אור זרוע".

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח'

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 פסוקה

24 הפסוק השני בברכת הכהנים. המאמר מפרש אותו כמיין דוכרין המשיכים למיין נוקבין של האדם.

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יאר Havayah פניו אליך ויחנך:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 למהוי אחד באחד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"ב קלה, סע"א.

26 למהוי אחד באחד

בקטע העוסק בסוד השבת אומר הזוהר שכפי שהספירות מתאחדות למעלה ב"אחד", כך מלכות מתאחדת למטה בסוד "אחד", כדי "להיות אחד באחד". כאן הביטוי מתאר את עליית המיין נוקבין אל היחודא עילאה.

Zohar, Terumah 13:153-14:164 ספר זוהר, תרומה י"ג:קנ"ג-י"ד:קס"ד

The Holy One, blessed be He, who is One above, does not take His seat upon the Throne of Glory, until She has entered within the mystery of the One in accordance with His very essence of Oneness, to be the One in One. This, as we have said, is the significance of the words: "The L-rd is One, and His Name is One

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

27 חלומי של יוסף: "והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה". הפסוק פותח את המאמר על וישב שהטקסט מצטט.

Genesis 37:7 בראשית ל"ז:ז'

והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תספינה אלמתיכם ותשתחרין לאלמתי:

for, behold, we were binding sheaves in the field, and, lo, my sheaf arose, and also stood upright; and, behold, your sheaves came round about, and bowed down to my sheaf

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 וכדין איקרי אחד

רבי שמעון מלמד שהחיבור בין זכר לנקבה נקרא אחד: זכר בלי נקבה הוא חצי גוף, וכששני ההצאים מתחברים הם נעשים גוף אחד, "וואו נקרא אחד".

Zohar, Vayikra 13:97-16:104 ספר זוהר, ויקרא י"ג:צ"ז-ט"ז:ק"ד

we have learnt that "one" signifies the Community of Israel who clings to the Holy One, blessed be He, since, as Rabbi Simeon said, the union of male and female is called "one", the Holy One, blessed be He, being called "one" only in the

34 תשבע"פ מלי קרינן לה

בתפילת אליהו, "פתח אליהו", אומר תיקוני הוזהר שמלכות היא הפה, ויאנו קוראים לה תורה שבעל פה". כאן מוסבר מדוע הברכה הרביעית של חכמים שייכת למלכות.

Tikkunei Zohar 17a:16-17 תקוני הוזהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אלין תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

35 גי מוחי אינון כו אשתכחו ד' מוחין כו ומתפשטין בכולא

הוזהר מלמד ששלושה מוחין טמונים בראשו של ז"א, ועם השפע מעתיק הם נעשים ארבעה; ארבעתם מתפשטים בכל הגוף והם ארבעת הבתים של תפילין של ראש.

Zohar, Vaetchanan 7:35-8:45 ספר הוזהר, ואתחנן ז':ל"ה-ח':מ"ה

We have learnt as a profound mystery in the Book of Hidden Wisdom that three hollows of inscribed letters are disclosed in the Cranium of the Small of Countenance, and we have further learnt that there are three Brains enclosed in these hollows, but through the influence of the uppermost and hidden brain of the Ancient Holy One which spreads through that Small of Countenance they become four Brains. These spread throughout the whole of the Body, and these are the four compartments of the phylacteries which ... the Holy One

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

36 זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך". הפסוק פותח את המאמר שהטקסט מצטט בעניין החלוקה של דעת לחסד ולגבורה.

Deuteronomy 25:17 דברים כ"ה:י"ז

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עַמְלָק בְּדֶרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:

Remember what Amalek did unto thee by the way as ye came; forth out of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 הערת קה"ת מפנה ל Zohar, Vayigash 6:53 למילים האלה.

Zohar, Vayigash 6:53 ספר הוזהר, ויגש ו':נ"ג

38 הוזהר על נשא: "אדם הוא כללות זכר ונקבה"; מי שהזכר והנקבה מחוברים בו נקרא אדם. כאן הדבר מראה שהאחד העליון נשלם על ידי התחתון.

Zohar, Nasso 13:137-15:145 ספר הוזהר, נשא י"ג:קל"ז-ט"ו:קמ"ה

Said R. Judah: 'But there is a teaching that the term "Adam" signifies the conjunction of male and female?' R. Eleazar in reply said: 'Assuredly so. He who achieves for himself the union of male and female is called Adam, and in this way has the fear of sin. He attains, moreover, to the virtue of humility, and even the degree of grace. Contrariwise, he who remains without that union possesses neither fear nor humility nor the state of grace. So Scripture says: "For I have said: ... The world is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

39 יברכך ה' וישמרך

הפסוק הראשון בברכת הכהנים. המאמר מפרש אותו כברכה שניתנת מראש, אתערוטא דלעילא המעניקה כוח לעבודת האדם.

Numbers 6:24 במדבר ו':כ"ד

יְבָרְכֶךָ הָאֵלֹהִים וְיִשְׁמְרֶךָ:

The L-RD bless thee, and keep thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

40 "יאר הוי פניו אליך". הארת הפנים מתפרשת כחכמה, שורש המ"ד.

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יְאֹר הָאֵלֹהִים פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנֶּךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 חכמת אדם תאיר פניו

"חכמת אדם תאיר פניו". הפסוק מראה שאור הפנים הוא חכמה.

Ecclesiastes 8:1 קהלת ח':א'

מִי כִהְחֶכֶם וּמִי יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דְּבַר חֲכָמָה אָדָם תְּאִיר פָּנָיו וְעַל פָּנָיו יִשָּׂא:

Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation of a thing? A man's wisdom maketh his face to shine, And the boldness of his face is changed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 6

42 ישאהו על אברתו

הרעיא מהימנא מבאר את "ישאהו על אברתו", ודורש את "ישאהו" מלשון "ישא הוי פניו אליך". זו ההשוואה שהטקסט מצייג.

Zohar, Pinchas 78:481-79:489 ספר הוזהר, פנחס ע"ח:תפ"א-ע"ט:תפ"ט

43 ישאהו על אברתו

"כנשר יעיר קנו, על גוזליו ירחף, יפרוש כנפיו יקחהו, ישאהו על אברתו". גם מילות הפתיחה של הפסוק הן שם המאמר שהטקסט מצטט.

Deuteronomy 32:11 דברים ל"ב:י"א

כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוֹ עַל-גּוֹזְלָיו יִרְחַף יִפְרֹשׁ כַּנְפָיו יִקְחֶהוּ יִשְׂאֶהוּ עַל-אַבְרָתוֹ:

As an eagle that stirreth up her nest, Hovereth over her young, Spreadeth abroad her wings, taketh them, Beareth them on her pinions

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ישא ה' פניו

"ישא הוי פניו אליך וישם לך שלום". המאמר מפרש את הנשיאה כהעלאת המים המחוברים אל מקור עליון יותר.

Numbers 6:26 במדבר ו':כ"ו

יִשָּׂא הָאֵלֹהִים פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם:

The L-RD lift up His countenance upon thee, and give thee peace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

45 ואיך לא אשא פנים

המלאכים אמרו: בתורתך נאמר שאיך נושא פנים, ובכל זאת אתה נושא פנים לישראל: "ישא הוי' פניו אליך". השיב הקב"ה: וכי לא אשא פנים לישראל, כשכתבתי "ואכלת ושבעת וברכת", והם מדקדקים עם עצמם עד כזית ועד כביצה?

Berakhot 20b:15 ברכות כ"ב:ט"ו

דרש רב עזריא, זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי: אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, כתוב בתורתך "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד", והלא אתה נושא פנים לְיִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב: "ישא ה' פניו אליך"? אמר להם: וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אליך", והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה.

Rab 'Awira expounded (sometimes he said it in the name of R. Ammi and sometimes in the name of R. Assi): The ministering angels spake before the Holy One, blessed be He, "L-rd of the universe! It is written of Thee in Thy Torah, 'Who regardeth not persons nor taketh reward' (Deut. x. 17); but dost Thou not regard the person of Israel, for it is written, 'The L-rd lift up His countenance upon thee' (Num. vi. ... 26)?" He replied to them, "And should I not regard the

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות כ, ב. [כ]. ראה אוה"ת נ"ך א' ע' תפט.

46 קו המדה בוצינא דקדרוניתא

בפתיחת ספר בראשית אומר הוהר שבראשית כוחו של המלך חקק חקיקות בוהר העליון, בבוצינא דקדרוניתא; כשהיא מדה מידה, היא האירה צבעים. כאן מדובר בקו המידה.

Zohar I, 15a זח"א טו, א

הערת קה"ת

ראה זח"א טו, א. ובאור החמה ומקדש מלך שם. תז"ר רת"ה ובכסא מלך שם. ראה תניא שהיה"א פ"ד. נתבאר באוה"ת שלח ע' תצג ואילך. וראה מאמרי אדה"א חתונה-ב ע' תשו.

47 קו המדה בוצינא דקדרוניתא

תיקוני הוהר מתאר את בוצינא דקדרוניתא מודדת מידה, וקו יוצא מן הנקודה הנעלמת; הוא מדבר גם על "סוד קו המידה". כאן הדברים הללו מגדירים את קו המידה שבחכמה הנעלמת.

Tikkunei Zohar 19a:14-16 תיקוני הוהר י"ט א:י"ד-ט"ז

אלא בריש *הורמנותא דמלכא בוצינא דקדרוניתא' כד מדיד משיחא. האי נקודה נפיק מינה קו דסתים ניצוצא ההיא מחשבה כוונא דא ס. בקדמייתא איהי מ"ם סתימא. וכד אתפשט קו דאיהי ו' מן המדה איהי אתפתחת ואתעבית ב'. ודא בראשית ב' ראשית נקודה בהיכליה. וכד איהי ס סתימא איהי מ"ם רבתא מלסרבה המשרה (ס"א למרב"ה בגימט' עז"ר או זרע"ע בהווא היכל זרע וזרעין לתקונא דיליה המשר"ה בגימט' תקו"ן עם האותיות והמלה ודא מם רבתי) ואתעבית עוקא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

48 מי מדד

"מי מדד בשעלו מים, ושמים בורת תכן?" הפסוק מדבר על מדידתו של ה',

והוהר מיישם אותו על בוצינא דקדרוניתא.

Isaiah 40:12 ישעיהו מ"ב:יב

מִי־מִדַּד בְּשַׁעְלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תִּכְן וְכֹל בְּשֻׁלְשׁ עֶפֶר הָאָרֶץ וְשָׁקַל בְּפָלֶס הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֶאֱזָנִים:

Who hath measured the waters in the hollow of his hand,
And meted out heaven with the span, And comprehended
the dust of the earth in a measure, And weighed the moun-
tains in scales, And the hills in a balance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מ, יב.

49 בחי' קו המדה מי מדד

על "יילו המים" מדבר הוהר על מידת הקו ועל חוט המידה, ואומר שחוט המידה הוא בוצינא דקדרוניתא, ככתוב: "מי מדד בשעלו מים". זהו הקטע בפרשת בראשית שהטקסט מצטט.

Zohar, Bereshit 7:70-8:83 ספר הוהר, בראשית ז':ע"ח-ח:פ"ג

50 בביאור ענין מזווה מימין

שם מסביר אדמו"ר הוקן שמהותם של הדברים נוצרת מדיבורו של ה', ואילו צורתם ודמותם באות מרצונו באמצעות החכמה; החכמה היא בחינת גבורות, החלוקה היוצרת כל צורה על כל פרטיה. שורש החכמה למעלה הוא בוצינא דקדרוניתא, קו המדה, "מי מדד בשעלו מים", המתגלה בחכמת האצילות, אור אבא.

הערת קה"ת

תו"א מב, ד.

51 מזווה מימין ונ"ח משמאל

התלמוד פוסק שגר חנוכה מונח משמאל לפתח, כך שגר חנוכה משמאל והמזווה מימין. המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט מסביר זאת במונחים של קו המידה.

Shabbat 22a:2 שבת כ"ב א:ב

אמר רב: גר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח. והיכא מנח? למה? רב אחא בריה דרבא אמר: מימין רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא משמאל, כדי שתהא גר חנוכה משמאל ומזווה מימין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

52 בביאור ענין בשעה שהקדימו

במאמר זה נקראות ההלכות הקובעות כיצד יש לקיים מצווה — כגון סוכה שאינה פחותה משבעה טפחים על שבעה ואינה גבוהה מעשרים — בוצינא דקדרוניתא, קו המדה המודד כיצד יש לבנותה. מקורן במוח הסתום, שבו מלוכשת גבורה דעתיק. בעמוד המצוין מדובר באור חדש, תוספת גדולה יותר מן המקור, הניתנת במתנה בשבת.

Numbers 14:3 במדבר י"ד:ג

וְלֵמָּה ה' מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנָפֶל בְּחָרֶב נָשִׁינוּ וְטָפְנוּ יָהִיו לְכֹז וְלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִם:

And wherefore doth the L-RD bring us unto this land, to fall
by the sword? Our wives and our little ones will be a prey;
?were it not better for us to return into Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר יד, ג.

53 בשעה שהקדימו ישראל נעשה

כשישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", ירדו שישים ריבוא מלאכי השרת וקשרו של כל אחד מהם שני כתרם. המילים הללו פותחות את המאמר על במדבר שהטקסט מצטט.

Shabbat 88a:7-8 שבת פ"ח א"ז:ח'

דרש רבי סימאי: בשעה שהקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע" באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרם, אחד כנגד "נעשה" ואחד כנגד "נשמע". וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופיזקום, שנאמר: "ויתנצלו בני ישראל את עיניהם מהר חורב". אמר רבי חמא ברבי חנינא: בחורב טענו, בחורב פרקו. בחורב טענו — כדאמרן, בחורב פרקו — דכתיב: "ויתנצלו בני ישראל וגו'". אמר...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

54 ללכתני

"ללכתני אחותי כלה". הפסוק פותח את המאמר שהטקסט מצטט על כ"ח האמות.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד':ט'

ללכתני אחתי כלה ללכתני באחת מעיניה באחד צנן מצורניה:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 בזהר פקודי דרל"ג ע"א

ההערה מפנה לביאורו של אדמו"ר האמצעי לקטע זה בזהר פקודי.

הערת קה"ת

ראה ב"אזה"ל לאדה"א נז, א. ובביאורו"ז להצ"צ-א ע' רצב ואילך.

56 ובוהר בראשית ד"ח ע"ב

ההערה מפנה לשם לעיון בקטע זוהר בבראשית, דף י"ח ע"ב.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תקס"ח ע' תסא ואילך, והגהות וקיצורים בביאורו"ז להצ"צ-א ע' א ואילך.

57

זוהר על פרשת פקודי אומר שקנה המידה אינו עצמו בוצינא דקרידינותא הנעלמת, אלא יוצא ממנה; לפעמים הוא נקרא קנה המידה ולפעמים קו המידה (קו המידה). זהו הקטע מפרשת פקודי שהטקסט מצטט.

Zohar, Pekudei 25:234-26:246 ספר זוהר, פקודי כ"ה:רל"ד-כ"ו:רמ"ו was not the "Obscure Lamp" Binah. of the hidden and treasured-up light, but it was formed out of a solidified part, as it were, of the residue of light left by the "Obscure Lamp", what time that light mounted up to the heights and became engraven within the scintillating and undisclosed brightness. The "measuring reed", therefore, is used for measuring the dimensions of the lower sphere.¹Beriah

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 8

58 וכמ"ש במ"א . . ר"פ כי תשא

ההערה מזוהר את המקור שאליו מפנים כאן בעניין דברי רע"א מהימנא "אבן לשקול בה — זו י"י כ"ביאורי זוהר" של אדמו"ר האמצעי, 53d.

הערת קה"ת

ביאורו"ז לאדה"א נג, ד.

59 אבנא למשקל בה דא י'

ברע"א מהימנא, בעניין מצוות מחצית השקל, נאמר: "אבן לשקול בה — זו יו"ד; עשרים גרה השקל — זו יו"ד". כאן מראה שכל שיעור של בירור נובע מהיו"ד, חכמה.

Zohar, Ki Tisa 2:4-6 ספר זוהר, כי תשא ב':ד'-ו'

60 נתבאר מזה בפ"י המלות

ההערה מפנה את ביאור המילים של "ברוך שאמר", "ברוך אומר ועושה, ברוך גזור ומקיים", לסידור עם דא"ח, 40c.

הערת קה"ת

סידור עם דא"ח מ, ג.

פסקה 9

61 אורך הציצית י"ב גודלין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה אר"ח סי"א, ד.

62 אורך הציצית י"ב גודלין

השולחן ערוך קובע שאורך חוטי הציצית לא יהיה פחות מארבע אצבעות, ומוסיף שיש אומרים שנים-עשר, וכך המנהג.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 11:4 שולחן ערוך, אורח חיים י"א:ד'

אורך החטים השמנה אין פחות מארבע גודלים וי"א י"ב גודלים וכן נוהגין ולמעלה אין להם שיעור: [הגה ואם עשאו ארוך יותר מדאי יכול לקצרו ואין בזה משום תעשה ולא מן העשוי] [מרדכי בה"ק] אי מהחוטנים יהיה יותר ארוך כדי שיכרך בו הגדיל היינו החלק מהציצית שאינו ארוג: הגה ושיעור הנזכר יהיה בציצית לאחר שנקשר מלבד מה שמונח על קרן הבגד: (סכרי ב"י):

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

63 והתפילין אצבעים ומרובעות דוקא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה טו"א"ח סל"ב בשם השימושא רבא. הובא ג"כ בשו"ע אדה"ז שם סעיף סב בשם הגאונים.

64 ועיין באג"ה ע"פ חסדי ה'

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהמשכת האור באמצעות המצוות התלבשה תחילה במידת הגבורה של ה', בצמצום האור, כדי שיוכל להתלבש במעשים גשמיים. משום כך לרוב המצוות יש שיעורים מדויקים: ציצית — שנים-עשר גודלים; תפילין — שתי אצבעות על שתי אצבעות ובעזרת ריבוע; לולב — ארבעה טפחים; סוכה — שבעה טפחים; שופר — טפח; מקווה — ארבעים סאה.

הערת קה"ת

סי' יו"ד.

65 חסדי ה' כי לא תמנו

"חסדי הוי' כי לא תמנו, כי לא כלו רחמינו". פסוק זה פותח את איגרת הקודש י', שהטקסט מצטט בהקשר של שיעורי המצוות.

Lamentations 3:22 איכה ג':כ"ב

חסדי Havayah כי לא-תמנו כי לא-קלו רַחֲמֵינוּ:

Surely the L-RD'S mercies are not consumed, Surely His compassions fail not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 ע"פ ויהי בשלח פרעה

ההערה מזהה את המאמר שהטקסט מכנה "לעיל" כמאמר שבתורה אור, פרשת בשלח. שם אומר אדמו"ר חזקן שגם לתורה יש מידה: "ארוכה מארץ מידה", כשהה"א מנוקדת במפיק, כלומר "המידה שלה" — מידת הכלי של ה', אלא שהיא ארוכה מן הארץ.

הערת קה"ת
בתו"א

67 ויהי בשלח פרעה

"ויהי בשלח פרעה את העם". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט על "ארוכה מארץ מדה".

Exodus 13:17 שמות י"ג:י"ז

וְיִהְיֶה בְּשַׁלַּח פְּרָעָה אֶת־הָעָם וְלֹא־יָנֻחַם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פִּלְשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹקִים פְּנֵי־יָנֻחַם הָעָם בְּרֹאשׁוֹ מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיִם:

And it came to pass, when Pharaoh had let the people go, that G-d led them not by the way of the land of the Philistines, although that was near; for G-d said: 'Lest the people regret when they see war, and they return to Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 ארוכה מארץ מדה

"ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים". על עומק חכמת ה' נאמר פסוק זה; בחסידות הוא נקרא ביחס לתורה: יש לה מידה, אף שהיא ארוכה מאוד.

Job 11:9 איוב י"א:ט'

אֲרָכָה מְאֹדָּה וְרַחְבָּהּ מְנִי־יָם:

The measure thereof is longer than the earth, and broader than the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 נקי החכמה דין

שם מסביר אדמו"ר חזקן שהחכמה נקראת דין משום שהיא בחינת הגבורות, קו המידה: הגבורה העליונה של עתיק המלוכשת בחכמה סתימאה. מכאן הכלל שהתגלות אור אין סוף נמשכת רק בהתאם למידת הביטול, והוא קושר זאת לדברי רעיא מהימנא: "אכן למשקל בה: דא יי".

הערת קה"ת

ע"פ שער אי"א פ"ו. ראה לקמן פי ראה לא, א.

פסקה 10

70 ואכלת ושבעת וברכת

"ואכלת ושבעת וברכת את הוי' אלקיך". לפי דין התורה, החיוב בברכת המזון תלוי בכך שהאדם שבע.

Deuteronomy 8:10 דברים ח':י'

וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ:

And thou shalt eat and be satisfied, and bless the L-RD thy G-d for the good land which He hath given thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 בזוהר לית ברכתא שריא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה ח"ב פז, ב. ע' זח"א (רשז, ב). ח"ב קנג, ב. [כ].

72 לית ברכתא שריא באתר ריקניא

על דברי אלישע לאישה האלמנה: "הגיד לי מה יש לך בבית?", מלמד הזוהר שאין לברך על שולחן ריק, משום שהברכה מלמעלה אינה שורה במקום ריק. כאן מוסבר מדוע סעודה שאינה בשיעור הראוי אינה ממשיכה את השפע.

Zohar, Yitro 24:431-26:441 ספר זוהר, יתרו כ"ד:תל"א-כ"ו:תמ"א

R. Abba derived the same lesson from the words from this commandment: "Thou shalt not make... any graven image (pesel)", which he connected with the verse, "Hew (pesal) thee two tables of stone" (Ex. 34, 1), interpreting thus: "Thou shalt not 'hew' unto thee another Torah, which thou neither knowest [from books], nor hast learnt from thy master; for I the L-rd thy G-d am a jealous G-d and shall punish thee in the world to come when thy soul shall long to enter into the ... spheres of glory and

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

73 לית ברכתא שריא באתר ריקניא

השולחן שבמשכן לא היה אמור להיות ריק אף פעם, משום שהברכה אינה מצויה במקום ריק; וכך גם שולחנו של אדם כשהוא מברך את הקדוש ברוך הוא.

Zohar, Terumah 46:499-47:506 ספר זוהר, תרומה מ"ו:תצ"ט-מ"ז:תק"ו

R. Hiya then began to discourse on the text: When thou hast eaten and art satisfied, then thou shalt bless the L-rd thy G-d (Deut. 8, 10). Said he: 'Should a man then bless the L-rd only after he has filled his belly? Nay, even if one eats but a morsel and counts it as a meal, that is called eating to satisfaction; for it is written, "Thou openest Thine hand and satisfiest the wish (will) of every living thing" (Ps. 145, 16). It is ... not written: "Thou satisfiest with

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

74 עיני כל . . פותח את ידיך

"עיני כל אליך ישכרו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו". המאמר מפרש זאת כהעלאת מ"ן נוקבין.

Psalms 145:15 תהילים קמ"ה:ט"ו

עֵינֵי־כָל אֱלֹהִים יִשְׁכְּרוּ וְאַתָּה נֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכָלָם בְּעֵתוֹ:

The eyes of all wait for Thee, And Thou givest them their food in due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, טו-ט.

75 פותח את ידיך כוי יודי"ך ומשביע לכל חי רצון

"פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". המאמר מפרש זאת כהמשכת מ"ן דוכרין, המשביעה את הכמיהה של המקבל.

Psalms 145:16 תהילים קמ"ה:ט"ז

פֹּתֵחַ אֶת־יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:

Thou openest Thy hand, And satisfiest every living thing with favour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 11

76 חכמה . . והיא ראשית האצי

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה ע"ח שמ"ו פ"א. ובכ"מ שם.

77 המגביהי לשבת

"מי כה' אלקינו, המגביהי לשבת". הפסוק מתאר את עצמות אור אין סוף, שלמעלה מכל העולמות.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 המשפילי לראות בשמים ובארץ

"המשפילי לראות בשמים ובארץ". לפניו שמים וארץ, אצילות ועשיה, שווים, ולכן הוא משגיח אפילו על הנמוך ביותר.

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו'

המשפילי לראות בשמים ובארץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ישא ה' פניו

"ה' יישא פניו אליך וייתן לך שלום". נשיאת הפנים מתפרשת כהעלאת החכמה אל הבחינה שלמעלה מכל שיעור.

Numbers 6:26 במדבר ו:כ"ו

ישא Havayah פניו אליה וישם לך שלום:

The L-RD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 לאחד אחד

"ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל". כאן מתואר כיצד נאספת גם העלייה הקטנה ביותר של הניצוצות.

Isaiah 27:12 ישעיהו כ"ז:י"ב

והנה ביום ההוא יחבט ה' משבילת הנהר עד־נחל מצרים ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל:

And it shall come to pass in that day, That the L-RD will beat off [His fruit] From the flood of the River unto the Brook of Egypt, And ye shall be gathered one by one, O ye children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

81 משם יצוה ה' את הברכה

"כי שם צוה הו' את הברכה חיים עד העולם". המאמר מביא זאת על הברכה שנצטוותה מן הבחינה שלמעלה ממידה.

Psalms 133:3 תהילים קל"ג:ג'

הערת קה"ת

תהלים קלג, ג (שם צוה).

82 ומשביע לכל חי רצון

"ומשביע לכל חי [ברצון]". כאן מפרשים את הרצון כרצון העליון המשביע את הכול.

Psalms 145:16 תהילים קמ"ה:ט"ז

פותח את־יָדְךָ וּמְשִׁיבֵעַ לְכָל־חַי רָצוֹן:

Thou openest Thy hand, And satisfiest every living thing with favour.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 ישא ה' פניו

"ישא הו' פניו אליך". כאן הפנים, חכמה, מתרוממות אל אור אין סוף.

Numbers 6:26 במדבר ו:כ"ו

ישא Havayah פניו אליה וישם לך שלום:

The L-RD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 והם דקדקו על עצמם עד כזית ועד כביצה

תשובת ה' למלאכים: ישראל מדקדקים עם עצמם ומברכים גם על שיעור כזית ועל שיעור כביצה. לכן הוא "נושא פנים" אליהם.

Berakhot 20b:15 ברכות כ' ב:ט"ו

דרש רב עזריא, זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי: אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, כתוב בתורתך "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד", והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב: "ישא ה' פניו אליה"! אמר להם: וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך", והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה.

Rab 'Awira expounded (sometimes he said it in the name of R. Ammi and sometimes in the name of R. Assi) : The ministering angels spake before the Holy One, blessed be He, "L-rd of the universe ! It is written of Thee in Thy Torah, 'Who regardeth not persons nor taketh reward' (Deut. x. 17); but dost Thou not regard the person of Israel, for it is written, 'The L-rd lift up His countenance upon thee' (Num. vi. ... 26)?" He replied to them, "And should I not regard the

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

פסוקה 13

85 ונעוץ סופן בתחלתן

"עשר ספירות בלי מה: סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן, כמו שלהבת הקשורה בגחלת". כאן מוסבר כיצד מלכות, הסוף, מגיעה לכתר, ההתחלה.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א:ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

86 ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה

על הפסוק "כי טובים דודיק מיינ" אומר המדרש שדברי סופרים חביבים יותר מדברי תורה. המאמר מביא זאת כדי להראות שתקנות החכמים נמשכות מבחינה שלמעלה ממידת התורה.

Shir HaShirim Rabbah 4:10 שיר השירים רבה ד"י

מה יפו דודיק אחתי כלה, רבי ברכיה ורבי חלבון בשם רבי שמואל בר נחמן אמר בעשרה מקומות נקראו ישראל כלה, שיתא הקא, וארבעה בנביאים. שיתא הקא, אתי מלכנון כלה; לבבתני אחתי כלה; מה יפו דודיק אחתי כלה; תטפנה שפתותי כלה; גן נעול אחתי כלה; (שיר השירים ה, א): באתי לגני אחתי כלה, הא שיתא, וארבעה בנביאים (ירמיה לג, יא): קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה; (ישעיה סא, י): וכפלה תעדה כליה; (ישעיה מט, יח): ...

How fair is your loving, my sister, my bride; how much better is your loving than wine, and the fragrance of your oils than all spices" (Song of Songs 4:10). "How fair is your loving, my sister, my bride" – Rabbi Berekhya and Rabbi Helbo said in the name of Rabbi Shmuel bar Nahman: In ten places Israel is called bride; six here and four in the prophets. Six here: "With me from Lebanon, my bride" (Song of Songs 4:8), "you have charmed me, my sister, my bride" (Song of ...

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Avodah Zarah 35a:6 עבודה זרה ל"ה א"י

השיאו לדבר אחר וכו'. מאי "כי טובים דודיק מיינ"? כי אתא רב דימי אמר: אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, ערבים עלי דברי דודיק יותר מיינה של תורה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שהש"ר א (ע"פ כי טובים דודיק), ב. וראה ג"כ ע"ז לה, א. על"ק מסעי (צב, ג). וש"נ. [כ].

פסקה 14

87 ושיעור כזית

רעיא מהימנא על עקב מכנה את שיעור כביצה "יודין", הנקודות של השם הקדוש, ואת הפירורים שבשיעור כזית — הטיפות שבצדיק, הנסחט מן הזיתים.

Zohar, Eikev 2:20-3:30 ספר הוהר, עקב ב:כ"ג-ג:ל'

88 ארץ זית

"ארץ חיטה ושעורה, וגפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש". חז"ל לומדים מפסוק זה את שיעורי התורה.

Deuteronomy 8:8 דברים ח:ח

ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש:

a land of wheat and barley, and vines and fig-trees and pomegranates; a land of olive-trees and honey

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ח, ח.

89 ארז"ל שרוב שיעורי כזיתים

הגמרא לומדת שיעורים מן הפסוק: "ארץ זיתים" היא ארץ שרוב שיעוריה

הם כזיתים. כאן מוסבר מדוע הזית הוא השיעור לברכת המזון.

Eruvin 4b:3-4 עירובין ד' ב:ג-ד

"ארץ זית שמן (ודבש)": ארץ שכל שיעוריה כזיתים. כל שיעוריה סלקא דעתך?! והאיכא הנני דאמרן! אלא אימא: ארץ שרוב שיעוריה כזיתים. "דבש", ככותבת הגסה ליום הכיפורים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עירובין ד, ב. ראה אוה"ת ויקרא-ב ע' תכה.

90 שמן כתית

"שמן זית זך, כתית, למאור". שמן המנורה מסמל את הטיפה הנמשכת מחכמה עילאה.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ'

ואתה תצוה את־בני ישראל ויקחו אליה שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כז, כ.

91 שמן כתית

בדף רמ"ז ע"ב אומר הוהר על פינחס שהצדיק סוחט את הזיתים הקדושים, האכירים העליונים, ומוציא מהם את שמנם, לכן הקרבן מעורב ב"שמן כתיתי". כאן נקשר הזית ליסוד, הממשיך את הטיפה מחכמה.

Zohar, Pinchas 97:662-98:669 ספר הוהר, פנחס צ"ז:תרס"ב-צ"ח:תרס"ט

92 לעולם ישנה אדם לתלמידו

"לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה". היוד מצטמצמת במובן זה: קצרה, אך שלמה.

Pesachim 3b:3 פסחים ג' ב:ג'

ובאורייתא מי לא כתיב "טמא"? אלא: כל היכא דכי הדידי נינהו — משתעי בלשון נקייה, כל היכא דנפישין מילי — משתעי בלשון קצרה. כדאמר רב הונא אמר רב, ואמרי לה, אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר: לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Chullin 63b:10-12 חולין ס"ג ב:י"ב

מאי קמ"ל כדבר הונא אמר רב ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב משום רי מאיר לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה א"ר יצחק עוף טהור נאכל במסורת נאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי יוחנן והוא שבקי בהן ובשמותיהן בעי ר' זירא רבו חכם או רבו צייד ת"ש דא"ר יוחנן והוא שבקי בהן ובשמותיהן אי אמרת בשלמא רבו צייד שפיר אלא אי אמרת רבו חכם בשלמא שמיהו גמיר להו אלא אינהו מי ידע להו אלא לאו ש"מ רבו צייד ש"מ

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

פסחים ג, ב. חולין סג, ב.

93 ומשמני הארץ

ברכת יצחק: "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ".

Genesis 27:28 בראשית כ"ז:כ"ח

וַיִּתֵּן־לְךָ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֵשׁ:

So G-d give thee of the dew of heaven, And of the fat places
of the earth, And plenty of corn and wine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כז, כח.

94 זו משנה

המדרש דורש את ברכת יצחק על חלקי התורה: "טל השמים" הוא מקרא, ו"משמני הארץ" היא משנה. כאן מבואר שהמשנה, בדומה לשמן, כוללת הרבה במעט.

Bereshit Rabbah 66:3 בראשית רבה ס"ו:ג'

ויתן לך יתן, ויחזור ויתן לך, יתן לך ברכות, ויתן לך כבישן, יתן לך שלך, ויתן לך של אביר, יתן לך שלך, ויתן לך של אחיר. רבי אחא אמר: יתן לך, ויתן לך אלהותא. אימתי? לכשתצטרך לה, הה"ד (שופטים טו): ויאמר ה' אלקים, זכרני נא! וחזקני נא! אמר לפניו: רבון העולמים! הוי, זוכר לי אותה הברכה שברכני אבא, יתן לך, ויתן לך אלהותא. מטל השמים, זה המן, שנאמר (שמות טז): ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. ומשמני הארץ, זה הבאר, שהיתה מעלה להם מיני דגים שמנים, ...

May [G-d] give you [veyiten lekha] – He will give, and give “you again.. He will give you blessings and He will give you a hidden place. 3:12) that the vessel which can retain blessings is peace (Maharzu). “May [G-d] give you” – yours, and “may [G-d] give you” – your father’s. “May [G-d] give you” – yours, and “may [G-d] give you” – your brother’s. Rabbi Aḥa said: May [G-d] give, “and may G-d give you” divine aid. ... When? It will be when you need it. That is what

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ילקוט תולדות ר"מ [מז] קטו. ע' ב"ר פס"ו, [ג] [כ].

95 שמכל דבר יכולים להוציא שמן

ההערה אומרת שבפרסד ובספרים נוספים נכתב שאפשר להפיק שמן מכל דבר, ומפנה לתורה אור, 110d, לאותו רעיון.

הערת קה"ת

כ"כ הפרסד ובעוד ספרים. ראה תו"א קי, ד.

96 פ' פנחס . . ובפ' עקב

ההערה מפנה לשם בהקשר לקטעים ברעיא מהימנא בפרשות פינחס ועקב, שהטקסט מצטט בעניין הזית.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בהעלותך ע' תכה.

פסקה 16

97 בדיה ולא אבה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לקמן פ' ראה לא, א.

98 ולא אבה לשמוע אל בלעם

"אך הוי' אלקיך לא רצה לשמוע אל בלעם, והוי' אלקיך הפך לך את הקללה לברכה." הפסוק פותח את המאמר שהטקסט מצטט.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו'

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ ה' אֱלֹקֶיךָ לָךְ אֶת־הַקְּלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אָהָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 למה נמשלו ישראל לזית כו' ע"ש בענין בצר לך

על הפסוק "עץ זית רענן" אומר המדרש שהזית נותן את שמנו רק לאחר שחובטים בו, טוחנים אותו וסוחטים אותו; כך ישראל, כשהם מתייסרים, חוזרים בתשובה, וה' עונה להם, כמו שכתוב: "בצר לך".

Shemot Rabbah 36:1 שמות רבה ל"ו:א'

... כך ישראל, באין עובדי כוכבים וחובטין אותם ממקום למקום, וחובשים אותן, וכופתין אותם בקולרין, ומקיפין אותן טרטיטין, ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם. מניין? שנא (שמות ב): ויאנחו בני ישראל. וכן (דברים ד): בצר לך ומצאוך כי אל רחום ה' אלקיך. הוי, זית רענן יפה פרי תואר. דבר אחר: מה ראה ירמיה למשול אבותינו כזית? אלא כל המשקין מתערבים זה בזה והשמן אינו מתערב, אלא עומד. כך ישראל, אינם מתערבים עם העובדי כוכבים, שנאמר (דברים ז): ולא תתחתן בהם. דבר אחר: כל המשקים אדם מערב בהם ואינו יודע איזה ...

And you shall command the children of Israel, and they “shall bring you pure olive oil, pressed for illumination, to kindle a lamp continually” (Exodus 27:20). “And you shall command,” that is what is written: “The L-rd called your name a flourishing olive tree, fair of fruit and form” (Jeremiah 11:16). Is the olive the only tree after which Israel was called? Was it not called after all sorts of fine and excellent trees? [Israel was called] a grapevine and a fig tree, as it is ... stated: “You transported a

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

100 בצר לך

"בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה, באחרית הימים תשוב אל הוי' אלקיך."

Deuteronomy 4:30 דברים ד':ל'

בְּצָר לָךְ וּמִצְאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשָׁבָתָה עֲדֵי ה' אֱלֹקֶיךָ וְשָׁמַעַתְּ בְּקוֹלוֹ:

In thy distress, when all these things are come upon thee, in the end of days, thou wilt return to the L-RD thy G-d, and hearken unto His voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 וזהו זית רענן

ההערה מציינת שאור התורה שם מפנה לקטע הזה על "זית רענן".

הערת קה"ת

באוה"ת ויקרא-ב ע' תכה מציין לכאן.

לדיון שלו בזיתים האלה.

Zechariah 4:3 זכריה ד':ג'

ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על־שמאלה:

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl,
'and the other upon the left side thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 17

107 שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה

אחת משבע ברכות הנישואין: "רני עקרה... כי רבים בני שוממה" —
"העקרה תרנן ותשמח באספת בניה לתוכה בשמחה". מילים אלה פותחות
את המאמר שהטקסט מצטט.

Ketubot 8a:4-5 כתובות ח' א:ד-ה'

"שוש תשיש ותגל העקרה, בקבוץ בניה לתוכה בשמחה. ברוך אתה ה',
משמח ציון בבניה". "שמח תשמח ריעים האהובים, כשמחה יצירך כגן
עדן מקדם, ברוך אתה ה', משמח חתן וכלה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

108 המגביהי לשבת

"מי כה' אלקינו המגביהי לשבת". פסוק זה פותח את המאמר שהטקסט
מצטט, העוסק בהמשכה שלמעלה ממדידה.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on
high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 פי תולדות סדי"ה ראה ריח בני

המאמר מתחיל בכ ע"כ. בסופו אומר אדמו"ר הזקן שהברכה היא המשכה
נוספת שמעבר לסדר ההשתלשלות, וכדי שאור גדול של אור אין סוף יאיר,
עליו לעבור דווקא דרך יצחק, שורש הגבורות, בוציא דקרדינותא, קו
המידה. ואף זאת נעשה בלי ידיעתו של יצחק, שכן יעקב בא "במרמה".

הערת קה"ת

תו"א כ, ב ואילך.

110 ראה ריח בני

יצחק מברך את יעקב: "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו הוי". מילים
אלה פותחות את המאמר על פרשת תולדות שהטקסט מצטט.

Genesis 27:27 בראשית כ"ז:כ"ז

ויגש וישקלו וירח את־ריח בגדי ויברכהו ויאמר רֵיחַ בְּנִי כְּרִיחַ
שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכְו ה'

And he came near, and kissed him. And he smelled the smell
of his raiment, and blessed him, and said: See, the smell of
my son Is as the smell of a field which the L-RD hath
blessed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 19

111 ארוכה מארץ מדה

"ארוכה מארץ מדתה ורחבה מני ים". כאן: מידה, אבל ארוכה מאוד.

Job 11:9 איוב י"א:ט'

אַרְכָּהּ מֵאַרְצַּי מִדָּתָהּ וְרַחְבָּהּ מִנִּי־יָם:

102 זית רענן יפה פרי תואר

"עץ זית רענן יפה פרי תואר, קרא הוי שמך". המאמר מפרש זאת כאורות
הנמשכים באמצעות המידה של הזית.

Jeremiah 11:16 ירמיהו י"א:ט"ז

זֵית רֹעֵנָן יָפֶה פְּרִי־תֹאֵר קָרָא ה' שְׁמֶךְ לְקוֹל הַמוֹלָה גְּדֻלָּה הַצִּית אֶשׁ
עָלֶיהָ וְרָעוּ דָלִיּוֹתֶיהָ:

The L-RD called thy name A leafy olive-tree, fair with goodly
fruit; With the noise of a great tumult He hath kindled fire
upon it, And the branches of it are broken

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 סריס אין לו הדרת פנים

התלמוד מציין שרבי יוחנן, על אף יופיו, חסר את "הדרת פנים". כאן הדבר
מלמד שהארת הפנים תלויה ביסוד.

Yevamot 80b:9-10 יבמות פ' ב:ט-י'

הסריס לא חולץ ולא מייבם, וכן אילוניית וכו'. קתני סריס דומיא
דאילוניית: מה אילוניית בידי שמים, אף סריס בידי שמים. וסתמא כרבי
עקיבא, דאמר: בידי אדם — אין, בידי שמים — לא. הסריס שחליץ
ליבמתו לא פסלה כו'. טעמא דבעלה הוא, הא אחר — לא,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Bava Metzia 84a:8 בבא מציעא פ"ד א:ח'

איני? והאמר מר: שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי אבהו,
שופריה דרבי אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו, שופריה דיעקב אבינו
מעין שופריה דאדם הראשון! ואילו רבי יוחנן לא קא חשיב לקה! שאני
רבי יוחנן, דהדרת פנים לא הויא לקה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה יבמות פ, ב. ב"מ פד, א.

104 בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב

ההערה מפנה למטה, בפרשת בהעלותך, למאמר "ראיתי והנה מנורת זהב";
הטקסט מפנה אליו בעניין "ושנים זיתים עליה".

הערת קה"ת

לקמן פ' בהעלותך.

105 ראיתי והנה מנורת זהב

"ראיתי והנה מנורת זהב כולה". המראה פותח את המאמר שהטקסט
מצטט.

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב'

ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה על־
ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לגרות אשר על־
ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have
seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon
the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven
pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top
thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 ושנים זיתים עליה

"ושנים זיתים עליה, אחד מימין הגולה ואחד על שמאלה". הטקסט מפנה

115 ארבע מאות שנה . . רד"ו שבה

ה' אומר לאברהם שצאצאיו יהיו זרים בארץ שאינה שלהם, ישועבדו ויענו, "ארבע מאות שנה".

Genesis 15:13 בראשית ט"ו:י"ג

ויאמר לאברהם ידע תדע כי יגר יהיה וְרָעָה בָאָרֶץ לֹא לָהֶם וְעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה:

And He said unto Abram: 'Know of a surety that thy seed shall be a stranger in a land that is not theirs, and shall serve them; and they shall afflict them four hundred years

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה בראשית טו, יג. מב, ב ובפרש"י שם בשם ה"ר פצ"א, ב.

116 והלא כבר נשבע הקב"ה שהוא משעבדנו בע' אומות כו' והוא

משיבן אחד מכם גולה לברבריה

ישראל שואלים כיצד יוכלו להיגאל, כאשר ה' נשבע לשעבד אותם בין שבעים האומות. הוא משיב: אם אחד מכם גולה לברבריה ואחד לסרמטיה, הרי זה כאילו כולכם גלתם.

Shir HaShirim Rabbah 2:8:2 שיר השירים רבה ב'ח:ב'

... קול דודי הנה זה בא, זה מלך המשיח, בשעה שהוא אומר לישראל, בחדש הזה אתם נגאלין, אומרים לו היאך אנו נגאלין ולא כבר נשבע הקדוש ברוך הוא שהוא משעבדנו בשבעים אמות, והוא משיבן שתי תשובות ואומר להם, אחד מכם גולה לברבריה, ואחד מכם גולה לסרמטיה, דומה כמו שגליתם כלכם, ולא עוד אלא שהמלכות הזאת מכתבת טירונא מכל העולם, מכל אמה ואמה, כותי אחד או ברברי אחד בא ומשעבד בכם, כגון ...

He leaps over the mountains and bounds over the hills," "mountains are nothing other than courts, just as it says: "I will go and descend upon the mountains" (Judges 11:37). During this month you will be redeemed, as it is stated: "This month is for you the beginning of the months." The Rabbis say: "The sound of my beloved! Behold he approaches," this is Moses. When he came and said to Israel: 'During this month you will be redeemed,' they said to him: 'Moses ... our master, how will we be

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

פסוקה 21

117 ואני אברכם

"וישימו את שמי על בני ישראל ואני אברכם". המאמר מפרש את "ואני אברכם" כברכה שבסיום, הבאה מלמעלה מכל אתערותא דלתתא.

Numbers 6:27 במדבר ו'כ"ז

ושמו את שמי על בנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

So shall they put My name upon the children of Israel, and I 'will bless them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

118 בדי"ה להבין ענין משמח חחן בפ' צו

ההערה מציינת את העמוד במאמר של פרשת צו "להבין עניין משמח חתן", שאליו מפנה כאן המאמר להרחבה בעניין ברכת כוהנים.

הערת קה"ת

ט, א.

The measure thereof is longer than the earth, and broader than the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב יא, ט.

112 ישראל אמרו: ה' אומר לאברהם שישתעבדו ארבע מאות שנה, ורק מאתיים ועשר שנים עברו. משה השיב: מכיוון שהוא הפך בגאולתכם, הוא אינו מתחשב בחשבונותיכם, אלא "מדלג על ההרים" — על החשבונות ועל הקצים.

Shir HaShirim Rabbah 2:8:1 שיר השירים רבה ב'ח:א'

סדרא תנינא קול דודי הנה זה בא, רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן. רבי יהודה אומר: קול דודי הנה זה בא, זה משה, בשעה שבא ואמר לישראל, בחדש הזה אתם נגאלין, אמרו לו משה רבנו, היאך אנו נגאלין, והלא אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם (בראשית טו, יג): וְעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וְעֵדִין אֵין בְּיָדוֹ אֲלָא מֵאֲתָם וְעֵשָׂר שָׁנָה, אָמַר לָהֶם הוֹאִיל וְהוּא חָפֵץ בְּגְאֻלְתְּכֶם אֵינוּ מְבִיט בְּחִשְׁבוֹנוֹתֵיכֶם אֲלָא מְדַלֵּג עַל הָהָרִים, אֵין הָרִים וְגִבְעוֹת הָאֲמֻרִין כָּאֵן אֲלָא ...

The sound of my beloved! Behold, he approaches, he leaps "over the mountains and bounds over the hills" (Song of Songs 2:8). "The sound of my beloved! Behold, he approaches," Rabbi Yehuda, Rabbi Neḥemya, and the Rabbis. Rabbi Yehuda says: "The sound of my beloved! Behold, he approaches," this is Moses at the moment when he came and said to Israel: 'During this month you will be redeemed.' They said to him: 'Moses our master, how will we be re-

... deemed? Did the Holy One blessed be He not say to Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

113 קול דודי הנה זה בא

"קול דודי הנה זה בא, מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות". המדרש מפרש זאת על הגאולה ממצרים.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב'ח'

קול דודי הנה זה בא מְדַלֵּג עַל-הָהָרִים מְקַפֵּץ עַל-הַגְּבְעוֹת:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 20

114 מדלג

"מדלג על ההרים": המדרש מפרש שהדילוג הוא שה' מדלג על חישובי הקץ וסיומי הגלות.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב'ח'

קול דודי הנה זה בא מְדַלֵּג עַל-הָהָרִים מְקַפֵּץ עַל-הַגְּבְעוֹת:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Rabbi Yehoshua ben Levi said: In the world to come the Holy One, Blessed be He, will make each righteous person inherit three hundred and ten worlds, for it is written: "That I may cause those that love me to inherit yesh (numerical value of; and that I may fill their treasures)" (Proverbs 8:21. Rabbi Shimon ben Halafta said: the Holy One, Blessed be He, found no vessel that could contain blessing for Israel save that of peace, as it is written: "The L-rd will give strength ... unto his people

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

124 וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך

"וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך". לימוד התורה מביא שלום.

Isaiah 54:13 ישעיהו נ"ד:י"ג

וְכָל־בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ:

And all thy children shall be taught of the L-RD; and great shall be the peace of thy children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 23

125 כל העוסק בתורה

רבי אלכסנדר: כל העוסק בתורה לשמה עושה שלום בפמליה של מעלה ובפמליה של מטה. המאמר מפרש את שתי הפמליות כייחוד חכמה ובינה, וייחוד ז"א ונוקבא.

Sanhedrin 99b:10-11 סנהדרין צ"ט ב:י"א

אמר רבי אלכסנדר: כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, שנאמר: "או יחזק במעוז יעשה שלום לי שלום יעשה לי". רב אמר: כאילו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה, שנאמר: "ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיה לנטע שמים וליסד ארץ". רבי יוחנן אמר: אף מגין על כל העולם כולו, שנאמר: "ובצל ידי כסיתיה". וְלֹאִי אָמַר: אִי מְקַרֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹאִמַּר לְצִיּוֹן עֲמִי אֲתָה".

R' Alexandri said: All who engage in Torah for its own sake make peace in the household above and in the household below, as it says "If they would grasp My fortress, they would make peace for Me, they would make peace for Me." (Yeshayahu 27:5) Rav said: it is as if he built the palace above and below, as it says "And I placed My words into your mouth, and with the shadow of My hand I covered you, to ... plant the heavens and to found the earth..." (Yeshayahu

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

הערת קה"ת

סנהדרין צט, ב.

126 בביאור ע"פ נשא

שם מסביר אדמו"ר חזקן שבכית המקדש התחברו באמת שתי הידיים של ה': האור המקיף, הנקרא "ימין", התגלה בתוך האור הממלא את העולמות, הנקרא "שמאל", ומעשיהם של הצדיקים ממשיכים את שם ה' לתוך שם אדנות. זוהי דוגמה נוספת לחיבור בין הפכים, שהוא עניינו של השלום כאן.

הערת קה"ת

לעיל כא, ד.

119 משמח חתן

ברכת הנישואין מסתיימת במילים "ברוך אתה ה' משמח חתן וכלה". מילותיה הן שמו של המאמר "צוי" שהטקסט מצטט.

Ketubot 8a:5-6 כתובות ח' א:ה"ו

"שֶׁמֶחַ תְּשַׂמַּח רִיעִים הָאֲהוּבִים, כְּשֶׁמֶחַ יִצִּירָה בְּגוֹ עֲדוֹן מִקִּנְס, בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְשַׂמַּח חֲתָן וְכֻלָּה". "בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה, חֲתָן וְכֻלָּה, גִּילָה, רִינָה, דִּיצָה, חֲדוּה, אֲהָבָה וְאַהֲוָה וְשָׁלוֹם וְרִיעוּת. מִהֲרָה ה' אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבַחֲצוֹת יְרוּשָׁלַיִם קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה, קוֹל חֲתָן וְקוֹל כֻּלָּה, קוֹל מִצְחָלוֹת חֲתָנִים מְחוּפָּתִים וְנִעָרִים מְשֻׁמָּתָה נְגִינָתָם, בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְשַׂמַּח חֲתָן עִם הַכֻּלָּה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

120 והנה פרח מטה אהרן

"והנה פרח מטה אהרן לבית לוי". פסוק זה פותח את המאמר "קרח" שהטקסט מצטט.

Numbers 17:23 במדבר י"ז:כ"ג

וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אַהֲלֵי הָעֵדוּת וְהִנֵּה פָּרַח מִטֶּה־אֶהֱרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצֹץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:

And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 וע"פ והנה פרח . . בפ' קרח

ההערה מציינת את העמוד במאמר של פרשת קרח על "והנה פרח מטה אהרן", שאליו מפנה כאן המאמר להרחבה בעניין ברכת כוהנים.

הערת קה"ת

לקמן בלקו"ת נה, ד.

פסוקה 22

122 וישם לך שלום

"וישא ה' פניו אליך וישם לך שלום". המילים החותמות את ברכת הכוהנים.

Numbers 6:26 במדבר ו:כ"ו

יֵשָׁא HAVAYAH פָּנָיו אֵלַי וַיִּשֶׁם לִי שְׁלוֹם:

The L-RD lift up His countenance upon thee, and give thee peace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 שלום הוא כלי המחזיק ברכה

המשנה האחרונה בש"ס: "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום", כמו שכתוב: "הווי יברך את עמו בשלום".

Mishnah Oktzin 3:12 משנה עוקצים ג:י"ב

אמר רבי יהושע בן לוי, עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר (משלי ח), להנחיל אהבי יש ואצותיהם אמלא. אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט), ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

127 הערת קה"ת מפנה לNumbers 4:21-7:89 למילים האלה.

Numbers 4:21-7:89 במדבר ד':כ"א-ז':פ"ט

128 הפעם ילוה אישי אלי

לאה, בקריאת שם לוי: "הפעם ילוה אישי אליי". הטקסט מפנה לדיונו בפסוק זה במאמר נשא.

Genesis 29:34 בראשית כ"ט:ל"ד

וַתֵּהָרֵי עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר עֵתָה הַפֶּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי־יִלְדֹתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ לְוִי:

And she conceived again, and bore a son; and said: 'Now this time will my husband be joined unto me, because I have borne him three sons.' Therefore was his name called Levi

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 24

129 כי אל דעות

תפילתה של חנה: "כי הוי' הוא אליק דעות". צורת הרכיב נדרשת כשתי בחינות של דעת.

I Samuel 2:3 שמואל א ב':ג'

אֲלִיתָרְבוּ וַתִּדְּבְרוּ גְבוּהָ גְבוּהָ יֵצֵא עִתָּק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דְּעוֹת HAVAYAH וְלוֹ נִתְכַּנּוּ עֲלֻלוֹת:

Multiply not exceeding proud talk; Let not arrogancy come out of your mouth; For the L-RD is a G-d of knowledge, And by Him actions are weighed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

130 בביאור ע"פ החלצו

הקטע מסביר שהתיקון לניגוד שבין המדות, שעמדו נפרדות זו מזו כמים ואש בזמן השבירה, הוא התכללות הנוצרת כאשר חכמה נכנסת במדות. כך גם באדם: לרגשות שאין השכל מדרוך אותם אין קשר זה לזה, אך כשהחכמה מתלבשת בהם, הכעס מתמתן באמצעות חסד ורחמים, והשכל שולט בלב.

הערת קה"ת
לקמן פז, ג.

131 החלצו מאתכם

"היחלצו מאתכם אנשים לצבא". פסוק זה פותח את מאמר מטות שהטקסט מצטט בעניין שורש הדעת.

Numbers 31:3 במדבר ל"א:ג'

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לְצִבָּא וְיִהְיוּ עַל־מִדְיָן לַתֵּת נִקְמַתִּיהֶּם בְּמִדְיָן:

And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the L-RD'S vengeance on Midian

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

132 האי מתקלא תלי באתר דלא הוה

ספרא דצניעותא: לפני שהייתה קיימת המאוניים, הפנים לא הביטו זה בזה והמלכים הראשונים מתו; "מאוניים זו תלויה במקום שאינו". כאן המאוניים הן החכמה הנסתרת, התלויה בעתיק.

Zohar, Sifra DiTzniuta 1:2-2:13 ספר הזהר, ספרא דצניעותא א':כ"ב-ב':י"ג

Once there was a man who dwelt among the mountains and was a complete stranger to the ways of townsfolk. He sowed wheat, but knew no better than to consume it in its natural condition. One day he went down into a city, and there a loaf of good bread was placed before him. He asked what it was, and was informed that it was bread and was meant to eat. He ate it and liked it. "What is it made of?" he said. They told ... him "Wheat". Later, he

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

133 הנחמדים מזהב ומפז רב

"הנחמדים מזהב ומפז רב, ומתוקים מדבש ונופת צופים". הרמ"ז מפרש זאת כמדרגה שלמעלה מחכמה ובינה דאריך אנפין.

Psalms 19:11 תהילים י"ט:י"א

הַנְּחַמְדִּים מִזָּהָב וּמִפָּז רַב וּמִתּוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוֹפִים:

More to be desired are they than gold, yea, than much fine gold; sweeter also than honey and the honeycomb

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 25

134 ושמנו את שמי על בני ישראל ואני אברכם

הפסוק החותם את ברכת הכוהנים. המאמר קורא את ה"אני" שבו כאין – כתר.

Numbers 6:27 במדבר ו':כ"ז

וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

So shall they put My name upon the children of Israel, and I '.will bless them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 את שבתותי תשמרו

"את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו". פסוק זה פותח את המאמר בפרשת בהר שהטקסט מצטט בעניין האין.

Leviticus 26:2 ויקרא כ"ו:ב'

אֶת־שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ אֲנִי ה'

Ye shall keep My sabbaths, and reverence My sanctuary: I .am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 26

136 רבבה כצמח השדה נתתיך

"עשיתי אותך לרבבה, כצמח השדה". הנביא מתאר את צמיחתם של ישראל במצרים; כאן מדובר בצמיחתה של מלכות, האור החורר.

Ezekiel 16:7 יחזקאל ט"ז:ז'

רַבְּבָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נָתַתִּיךָ וְתִרְבִּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי בְּעֵדֵי עַדְיִים שְׂדִים נָכְנוּ וְשָׁעָרָה צִמְחָה וְאֶת־עֵרֹם וְעָרְיָה:

141 כה תברכו

המדרש שואל בזכות מי זכו ישראל לברכת כהנים, ומוצא את ה"כה" שלהם ב"כה" שנאמר באברהם, ביצחק וביעקב.

Bereshit Rabbah 43:8 בראשית רבה מ"ג:ח'

וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך - רבי הונא אמר: שהופך מנגנין שלך על צריך. רבי יודן אמר: כמה מנגנאות עשיתי להביאן תחת ידיך, אוהבים היו זה לזה, זה משלח לזה כתבים, וזה משלח לזה דורונות, והמרדתי אותם אלו על אלו, כדי שיבואו ויפלו תחת ידיך. ויתן לו מעשר מכל רבי יהודה בר סימון אמר: מכח אותה ברכה, אכלו גי יתידות גדולות בעולם. אברהם יצחק ויעקב. באברהם, כתיב (בראשית כד): והי ברך את אברהם בכל, בזכות ויתן לו מעשר מכל. ביצחק, כתיב (שם כז): ואוכל מכל, בזכות ויתן לו ...

And blessed is G-d, the Most High, who delivered your enemies into your hand. He gave him a tithe of everything" (Genesis 14:20). "And blessed is G-d, the Most High, who delivered [migen] your enemies into your hand" - Rabbi Huna said: He turned the plot [mangenin] against you upon your enemies. Rabbi Yudan said: How many stratagems [mange-naot] did I perform in order to deliver them into your hand. They had been fond of one another; this one would send let-
... ters to that one, and that one would send

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

I cause thee to increase, even as the growth of the field. And thou didst increase and grow up, and thou camest to excellent beauty: thy breasts were fashioned, and thy hair was grown; yet thou wast naked and bare

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל טז, ז.

137 שנעוץ סופן בתחלתן

"סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן". לכן עלייתה של מלכות, הסוף, מגיעה עד תר, ההתחלה.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א:ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou
?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

27 פסוקה

138 שברכה ראשונה א"צ שיעור

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

טו"א"ח סר"י בתחילתו.

139 שברכה ראשונה א"צ שיעור

הטור פוסק שלברכה הראשונה אין שיעור מינימלי, שכן אסור ליהנות מהעולם הזה בלי ברכה; ואילו לברכה האחרונה יש שיעור מינימלי: כזית משבעת המינים.

Tur, Orach Chayim 210 טור, אורח חיים ר"י

ברכה ראשונה אין לה שיעור שעל כל הדברים מברכים לפנייהם בכל שהו שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה ומיהו מטעמת שטועמת התבשיל א"צ לברך עליו עד רביעית לכאורה משמע אפילו אם הוא טועם ובולע וכ"כ הרמב"ם ז"ל סתם מטעמת אינה צריכה ברכה עד רביעית אבל רבינו חננאל פ"י דוקא בטועם ופולט אבל אם הוא בולע אפילו בכל שהו צריך לברך ומיהו כשהוא פולט א"צ לברך אפילו על הרבה אבל ברכה אחרונה צריכה שיעור ושיעורה בז' המינין כזית ובירושלמי משמע שעל דבר שהוא כברייתו כגון גרגיר של ענב או של

...

Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain)

140 כה תברכו

"כה תברכו את בני ישראל". הרמ"ז מפרש ש"כה" היא מלכות, ו"תברכו" פירושו "בכתרו".

Numbers 6:23 במדבר ו:כ"ג

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם:

Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY); Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).
/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likkutei-torah/nasso/6/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק